

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma

Minna Korhola

LASTEN JA NUORTEN KUULEMINEN – KOKEMUKSIA KESÄMÄEN LASTEN JA NUORTEN KUULEMISEN MALLI- PROJEKTISTA

Opinnäytetyö 2009

TIIVISTELMÄ

Korhola Minna

Lasten ja nuorten kuuleminen – kokemuksia Kesämäen Lasten ja nuorten kuulemisen malli- projektista, 47 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Sosiaali- ja terveysala, sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2009

Ohjaaja: lehtori Kari Muhonen, Saimaan AMK

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin Kesämäen ja Kesämäenrinteen koulujen oppilaskunnan hallitukseen osallistuneiden lasten ja nuorten kokemuksia oppilaskuntatoiminnasta Lasten ja nuorten kuulemisen malli -projektissa keväällä 2009.

Kuulemiseen malli-projektiin kuului oppilaskunnan hallituksen muodostaminen, hallituksen kysely oppilaille ja kuulemistilaisuus eli V-päivä. Selvitystehtävät opinnäytetyössä ovat seuraavat: 1. Miten nuori kokee osallisuuden. 2. Miten osallisuutta voi vahvistaa nuoren mielestä. 3. Miten kuulemisen hanketta voi kehittää ja 4. Miten hankkeella voidaan tukea lasten ja nuorten osallisuutta.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään osallisuutta, sosiaalipedagogista innostamista, yhteisön merkitystä ja lasta ja nuorta lähiympäristönsä vaikuttajana. Keskeisenä viitekehyksenä on sosiaalipedagogiikka ja tarkemmin sosiaalipedagoginen innostaminen.

Selvitys on laadullinen ja aineisto on hankittu osallistuvalla havainnoinnilla sekä teemahaastatteluilla keväällä 2009. Haastatteluihin osallistui 13 alakoulun ja 9 yläkoulun oppilaskunnan hallituksen jäsentä. Teemahaastattelut analysoitiin sisällönanalyysillä. Osallistuvan havainnoinnin kohteena oli oppilaskunnan hallituksen toiminta kuulemisen mallissa.

Selvitystulosten mukaan Kesämäen ja Kesämäenrinteen oppilaskunnan hallituksen jäsenet kokivat kuulemisen koulullaan mielekkääksi keinoksi vaikuttaa omaan lähiympäristöönsä ja olla aktiivinen tärkeiksi kokemissaan asioissa. Lapset ja nuoret pitivät merkittävänä, että saivat sanoa oman mielipiteensä heitä koskeviin asioihin. Kuulemisen mallin kehitysideat liittyivät oppilaskunnan hallituksen toimintaan ja mallin kuulemistilaisuuteen.

Lasten ja nuorten kuulemisen mallin avulla on mahdollista parantaa lasten ja nuorten hyvinvointia ja ennaltaehkäistä välinpitämättömyyttä, passiivisuutta ja syrjäytymistä. Kuuleminen kehittää oppilaan tietotaitoa, aktiivisuutta, toimintakykyä, sekä kykyä tiedostaa omia vaikutusmahdollisuuksia yhteisössä ja yhteiskunnassa.

Jatkoselvityksaiheita selvitykselle voisivat olla miten kuuleminen kehittyy seuraavina vuosina Lappeenrannassa, päiväkotikäisten lasten kuuleminen päiväkodissa tai miten nykyiset hallitusten jäsenet kokevat omat mahdollisuutensa vaikuttaa vuoden tai kahden päästä.

asiasanat: kuuleminen, osallisuus, sosiaalipedagoginen innostaminen, oppilaskuntatoiminta, Lasten ja nuorten kuulemisen malli -projekti

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 NUORI VAIKUTTAJANA	6
2.1 Osallisuus käsitteenä	6
2.2 Lasten ja nuorten vaikuttamisen lähtökohdat	7
2.3 Nuori lähiympäristönsä vaikuttajana	9
2.4 Nuorisovaltuusto ja oppilaskuntatoiminta	10
3 SOSIAALIPEDAGOGINEN VIITEKEHYS	13
3.1 Sosiokulttuurinen innostaminen ja yhteisön merkitys	15
3.2 Yhteisöllisyys, dialogisuus ja toiminnallisuus yhteisössä	17
4 LASTEN JA NUORTEN KUULEMISEN MALLI	19
4.1 Lasten ja nuorten kuulemisen malli Kesämaässä	20
4.2 Oppilaskunnan hallitus kokoontuu	21
4.3 Vaikuta – älä valita päivä	22
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	25
5.1 Tavoite ja selvitystehtävät	25
5.2 Kohderyhmä	26
5.3 Aineiston keruu	26
5.4 Aineiston analysointi	29
5.6 Luotettavuus ja eettisyys	30
6 SELVITYSTULOKSET	31
6.1 Osallisuus nuorten kokemana	31
6.2 Osallisuuden vahvistaminen nuorten näkökulmasta	34
6.3 Kehittämisideoita hankkeelle	35
6.4 Nuorten tukeminen mallin avulla	38
6.5 Tulosten yhteenveto	40
7 POHDINTA	42

LIITTEET

- Liite 1 Saatekirje Kesämaän koulu
- Liite 2 Saatekirje Kesämaänrinteen koulu
- Liite 3 Haastattelurunko Kesämäki
- Liite 4 Haastattelurunko Kesämaänrinne

ABSTRACT

Korhola Minna

Experiences from a Project Designed to Give Young People a Voice in their School Environment, 47 pages

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Health Care and Social Services, Degree Programme in Social Services

Final Thesis 2009

Instructor: Senior Lecturer Kari Muhonen

The purpose of this report was to examine the experiences of children and young people who took part in a project designed for the development of a student association in the schools of "Kesämäki" and "Kesämäenrinne" in the city of Lappeenranta during the spring of 2009. The model for giving young people a voice consisted of forming the student association, surveying the students, and interviewing the students during "V-day". The research questions are: How does a young person experience participation? How can the participation be strengthened in the young person's point of view? How can the project be improved? How can children and young people's participation be supported with the help of the project.

In the theory part of this report, youth participation, enthusiasm for social pedagogy, and the meaning of community in the environment of young people are discussed. The framework comes from social pedagogy and more specifically, enthusiasm for social pedagogy.

The study is qualitative and the materials were gathered by means of individual and group theme interviews along with participatory observation during the spring of 2009. Thirteen children and 9 youngsters took part in the interviews. The target of the observation was the functioning of the student association while running the project. Theme interviews were analyzed using content analysis.

According to the results of the report, the children and the young people of the student associations experienced that their voice was meaningful and was an important way to influence their environment. It was important for the children and the young people to get their opinions expressed. Things to be developed involved both the function of the association and the organization of the "V-day". With the help of the project it is possible to enhance children's and the young people's wellbeing and ability to function and prevent indifference, passiveness and alienation. Being heard enhances the students' know-how, activity, ability to function and the ability to acknowledge opportunities to make a difference in the community and society.

Subjects for the follow-up research might include a review of how the associations develop in Lappeenranta in the next few years or developing similar model for use in the day-care centers.

Keywords: being heard, participation, enthusiastic social pedagogy, student associations

1 JOHDANTO

Lasten ja nuorten passiivisuudesta yhteiskunnallisissa asioissa ollaan yhä enemmän huolissaan. Nuorten aikuisten äänestysprosentit vaaleissa ja poliittisessa päätöksenteossa ovat yhä alhaisempia. Tämä ennustaa muutoksia kansalaisyhteiskunnan rakenteelle, jos lapset ja nuoret eivät innostu enemmän vaikuttamisesta, kansalaisaktiivisuudesta sekä poliittisesta päätöksenteosta. Yhteiskunnan uudistaminen jää irralleen uudesta tuoreesta sukupolvesta, jonka vastuulla olisi toimiva yhteiskunta, poliittinen ja yhteiskunnallinen päätöksenteko sekä nykyisten työikäisten ikäluokkien turvallinen vanhuus. Hiljalleen vastuu yhteiskunnasta jää yhä pienemmän vanhenevan ihmisjoukon päätettäväksi.

Jo alakoululainen voi opetella osallistumaan ja vaikuttamaan omilla valinnoillaan ja mielipiteillään. Lapset oppivat leikin ja yhteisen tekemisen yhteydessä parhaiten, ja yhteiskunnallisten kansalaistaitojen opettaminen on hyvä aloittaa jo alakoulussa ja jatkaa yläkoulussa. Lasten ja nuorten kasvava välinpitämättömyys yhteiskunnallisiin asioihin ja yhä suurempi puuttuva kyky ja haluttomuus osallistua, voi johtaa syrjäytymisen kierteeseen ja hyvinvoinnin vähenemiseen.

Lasten ja nuorten kuuleminen on ennaltaehkäisevää toimintaa, jossa lasten ja nuorten kasvavaan poliittiseen passiivisuuteen annetaan vaihtoehto, joka tarjoaa mahdollisuuden innostua, oppia ja rohkaistua kuuntelemaan itseään ja havaitsemaan omiksi kokemiaan asioita sekä haluamaan muutosta epäkohtiin. Kuuleminen on parhaimmillaan lapsen itsetunnon kasvun tukemista: lapsi on arvokas, ja yhdessä muiden lasten kanssa hän voi vaikuttaa. Tämä kokemus voi säilyä ja auttaa lasta ja nuorta tulevaisuudessa voimaan hyvin ja toimimaan aktiivisen kansalaisen roolissa.

Tämä opinnäytetyö on osa Lappeenrannan kaupungin nuorisotoimen Lasten ja nuorten kuulemisen edistämistä ja sen Lasten ja nuorten kuulemisen -mallia Kesämäen ja Kesämäenrinteen koululla. Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa oppilaskuntien hallitusten jäsenien kokemuksia osallisuudesta, kuulemisen mallista ja hankkeen kehittämisestä.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään osallisuutta, nuorta lähiympäristönsä vaikuttajana, yhteisön merkitystä yksilölle sekä sosiokulttuurista innostamista osallistumisen lähtökohtana. Selvitysosuudessa kuvataan Kuulemisen mallia, oppilaskuntatoimintaa Kesämaässä sekä selvityksen tuloksia - mitä oppilaskuntien hallitusten lapset ja nuoret ajattelevat kuulemisesta koulullaan.

2 NUORI VAIKUTTAJANA

2.1 Osallisuus käsitteenä

Osallisuus voidaan määritellä monin eri tavoin. Tässä opinnäytetyössä osallisuus on sitä, että jokainen, joka haluaa voi ilmaista oman mielipiteensä, ja pysyy sen avulla vaikuttamaan omaan lähiympäristöönsä ja yhteisöönsä (Kiilakoski 2007, 8).

Osallisuus on oikeutta omaan identiteettiin ja arvokkuuteen osana perhettä, (tai sitä muistuttavaa yksikköä) ryhmää, yhteisöä, yhteiskuntaa tai ekosysteemiä. Osallisuus on myös todellisen vastuun kantamista ja saamista oman, toisten ja koko yhteiskunnan toimintakyvystä. Se on sitoutumista toimintaan yhteisten asioiden parantamiseksi. Molemmissa määritelmissä korostuu kuuluminen johonkin yhteisöön sen jäsenenä, sekä oikeudet, velvollisuudet ja vastuu. Osallisuus on myös tunne, joka koostuu nuoren tiedoista ja taidoista. Osallinen lapsi tai nuori tuntee itsensä päteväksi ja arvostaa omaa rooliaan yhteisössä. Yksin ei voi olla osallinen. Yksilön on koettava itsensä arvokkaaksi ja yhteisön on oltava sellainen että osallisuus on mahdollista. (Gretschel 2002, Kiilakosken 2007, 13-15 mukaan.)

Yhteisön mahdollisuus osallisuuteen, yksilön osallistuminen ja yksilön kokemus yhteisöön kuulumisesta luovat yhdessä osallisuuden kokemuksen ja ovat osallisuuden edellytyksiä. Osallisuus on annettua, osallistuvaa ja koettua jäsenyyttä, joka toimii kansalaisuuden identiteetin ja yhteenkuuluvuuden perustana. Osalli-

suuden kokemuksen pohjalta syntyy toimijuutta ja solidaarisuutta. Solidaarisuus tarkoittaa vastuuta muista yhteisön jäsenistä ja halua huolehtia heistä. (Nivala 2008, 166, 169, 174.)

Osallisuuden puute näkyy vieraantumisenä yhteiskuntaan ja omaan itseen sekä tarkoituksettomuuden tunteena. Syrjäytymisvaarassa oleva lapsi tai nuori alkaa pudota pois yhteiskunnan normaalitoiminnoista, esimerkiksi koulutuksesta, työelämästä, sosiaalisista suhteista, hyvinvointipalveluista tai demokraattisesta päätöksenteosta. Osallisuuden määrittelemisen apuna voidaan käyttää vastaakohtatermejä välinpitämättömyys, osattomuus, syrjäytyminen ja vieraantuminen, joita osallisuudella pyritään lieventämään. Osallisuuden käsite liitetään vahvasti syrjäytymiseen. Osallisuuden vahvistamiseksi ei riitä, että kuntaan luodaan erilaisia nuorten kuulemisjärjestelmiä, jos nämä järjestelmät eivät tuota nuorille kokemusta, että heitä arvostetaan ja heidän mielipiteillään on vaikutusta. Osallisuus ei ole toimintamenetelmä tai yksittäinen projekti, vaan asenne, jossa kunnioitetaan lasten ja nuorten mielipiteitä ja annetaan heille todellisia mahdollisuuksia vaikuttaa. Lainsäädäntö takaa lasten ja nuorten mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa lähiympäristöönsä. Se takaa jokaiselle iästä, sukupuolesta ja taloudellisesta tai yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta mahdollisuuden olla aktiivinen kansalainen. (Israel 1974; Vehviläinen 2006; Gretscher 2002, Kiilakosken 2007, 12 mukaan.)

2.2 Lasten ja nuorten vaikuttamisen lähtökohdat

Lapsia ja nuoria koskevat oikeudet on määritelty nuorisolaissa. Nuorisolaki 8§ velvoittaa lasten ja nuorten kuulemista päätöksenteossa: *Nuorille on järjestettävä mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja – politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.* Laki määrittelee seuraavaa: *Nuorten osallistuminen kunnan nuorisotyön ja politiikan valmisteluun sekä kuuleminen heitä koskevissa asioissa voi tapahtua moni eri tavoin. Muotoina voivat olla nuorisolautakunnat tai muut nuorisasioita käsittelevät lautakunnat, nuorisovaltuustot ja muut vastaavat vaikuttajaryhmät, verkkopohjaiset kuulemisjärjestelmät sekä peruskouluihin rakentuvat*

demokratiakasvatus- ja vaikuttamisjärjestämisjärjestelmät. Nuorten osallistuminen ja kuuleminen tarkoittaa nuorisolain ikämäärittelyn mukaisesti myös lapsia. (Nuorisolaki 21.1.2006/72.)

Nuorisolain lisäksi myös muissa laeissa on määritelty lasten ja nuorten etuja ja oikeuksia. Perustuslain mukaan lapsilla on oikeus vaikuttaa omiin asioihinsa kehitystasonsa mukaisesti, ja kuntalaissa veloitetaan, että kunnan tulee pyrkiä edistämään asukkaidensa hyvinvointia alueellaan. Perusopetuslaki edellyttää lasten ja nuorten kuuntelemista koulussa tai muussa vastaavassa toimintayksikössä. (Suomen perustuslaki 11.6.1999/731, Kuntalaki 17.3.1995/365, Perusopetuslaki 21.8.1998/628.) Lakien lisäksi lasten ja nuorten kuulemista edellyttävät YK:n lastenoikeuksien sopimus sekä hallituksen Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehitysohjelma 2007 - 2011.

YK:n lapsenoikeuksien yleissopimus on lasten etua ajava kansainvälinen sopimus, joka korostaa lapsen itseisarvoa yksilönä, lapsuutta arvona ja vanhempien vastuuta ensisijaisina kasvattajina ja vaikuttaa mm. Lapsi- ja nuorisopolitiittisen kehittämisohjelman kautta. Valtio takaa viime kädessä lapsen oikeuden hyvään elämään, ja virkamiesten velvollisuus on tiedottaa lapsen oikeuksista. Sopimuksen mukaan lapsia on kohdeltava yhdenvertaisesti, ja jokaisella lapsella on oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen omassa tahdissaan. Julkisella vallalla on yleinen velvoite kehittää lapsiystävällistä yhteiskuntaa ja kehittää päätösten lapsivaikutusten arviointia. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007 – 2011, 37.)

Pääministeri Matti Vanhasen II-hallituksen Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007 - 2011 määrittelee, että *vuoden 2010 loppuun mennessä kaikissa kunnissa tulee olla aktiivisessa käytössä 5-17-vuotiaiden vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmä, joka toimii lasten ja nuorten eri ikäkausien ja edellytysten mukaisesti, tarkoituksena parantaa alle 29-vuotiaiden kasvu- ja elinoloja kunnassa.* Poliittikaohjelma muodostaa perustan Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmalle, joka seuraa lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toteutumista vaalikaudella.

Keskeinen kuntien vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmien tukiorganisaatio on opetusministeriö, joka tekee yhteistyötä Suomen kuntaliiton, Suomen nuori-soyhteistyö Allianssi Ry:n ja Suomen Lasten parlamentti yhdistys ry:n kanssa. Vuoden 2009 heinäkuussa on tehty valtakunnallinen väliarviointi kuntakohtaisesta tilanteesta lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. (Lapsi - ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007 - 2011, 36.)

2.3 Nuori lähiympäristönsä vaikuttajana

Suomessa on viimeisten vuosikymmenten aikana tehty tutkimuksia lasten ja nuorten osallistumisesta oman lähiympäristönsä kehittämiseen. Tutkimuksissa lapset ja nuoret ovat osoittautuneet kyvykkäiksi ja luoviksi ympäristönsä kehittäjiksi ja suunnittelijoiksi. Lähiympäristön suunnittelemiseen osallistuminen on kaikille osapuolille kokonaisvaltainen oppimisprosessi, ja kun prosessi sujuu, osallistuminen saa usein aikaan voimaantumisen kokemuksen ja suhde ympäristöön kehittyä vahvemmaksi. Sitoutuminen oman ympäristön asioihin vähentää ulkopuolisuuden tunnetta, turhautumista sekä ilkivaltaa. Lapsi tai nuori saa olla arkensa ja ympäristönsä asiantuntija, ja hän oppii näkemään itsensä yhteisön täysvaltaisena jäsenenä. Samalla hän tuntee voimakkaasti kuuluvansa yhteisöön, ja se vahvistaa yhteisöä. (Koskinen 2007, 134.)

Lapsen ja nuoren lähiympäristöön vaikuttaminen voi olla mitä tahansa arkeen ja ympäristöön liittyvää, mitä he haluavat kehittää. Se voi olla nuorisotalon kehittämistä, aloite tapahtumien järjestämisestä, piha-alueen kehittämistä tai vetoisuus tai aloite vaaralliseen risteykseen liikennevalojen saamiseksi. Samalla se on yhteisöllisyyttä ja osallistumista yhteisiin ja merkittäviksi koettuihin asioihin. Lasten ja nuorten osallistuminen lähiympäristöön ja mukanaolo sen suunnittelussa tuottavat usein parempaa ympäristöä kaikille. Lapset ja nuoret kävelevät, pyöräilevät, skeittaavat ja rullaluistelevat kyseisessä ympäristössä useammin kuin aikuiset. Lasten on helppo kartoittaa oman koulumatkansa vaaralliset paikat, ja heille tärkeitä ovat heidän omat leikki- ja tapaamispaikkansa. Lapset ja nuoret osaavat kertoa puistojen ja leikkivälineiden käytettävyydestä tai toimivuudesta. Heidän ideansa ovat monesti myös edullisempia kuin ammattilaisten

vastaavat ja heidän mukanaolonsa hankkeiden toteutuksessa parantaa usein paikkojen kohtelua ja vähentää ilkivaltaa. (Koskinen 2007, 132, 136.)

Jotta voidaan puhua lapsesta tai nuoresta oman lähiympäristönsä vaikuttajana, on hyvä puhua vaikuttamisen luonteesta. Demokratian käsite liittyy keskeisesti osallisuuteen ja vaikuttamiseen. Demokratia tarkoittaa kahta asiaa: kaikkien kansalaisten tasavertaisia oikeuksia osallistua yhteisistä asioista päättämiseen, sekä demokraattisia menettelyjä käyttävää poliittista järjestelmää. Demokrati-
aan liittyviä keskeisiä arvoja ovat kansanvalta, tasa-arvo, oikeudenmukaisuus, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, kaikkien oikeus osallistua yhteiskunnalliseen poliittiseen päätöksentekoon sekä tasavertaisuus lain edessä. Demokratiaa pidetään yleisesti hyvänä hallitusmuotona. Aidossa demokratiassa on mahdollista antaa radikaaliakin kritiikkiä ilman pelkoa vainosta. (Vesikansa 2007, 215.)

Lapsilla ja nuorilla demokratian ja osallisuuden tunteen toteutuminen on kiinni halusta, kyvyistä ja mahdollisuuksista vaikuttaa omassa ympäristössään. Nuori on yhteiskunnan jäsen ja yleisesti kansalaisuus toteutuu paljolti sen mukaan, miten kansalaiset itse toimivat aktiivisesti oikeuksiensa puolesta. Historian valossa kansalaisuus toteutuu vaihtelevasti sen mukaan, millainen poliittinen ja moraalinen ilmasto yhteiskunnassa vallitsee. (Vesikansa 2007, 215; Gretscher 2007, 247.) Vaikuttamisessa voidaan puhua myös kansalaisen oikeuksista. Valitettavasti nykynuori näyttää ajattelevan, että hän ei voi juuri vaikuttaa ja että päätökset tehdään jossakin muualla kuin hänen tavoitettavissaan.

Aktiivinen kansalaisuus perustuu osallistumiseen ja omaan toimintaan, ja se jaetaan neljään osaan: identiteetin rakentumiseen, osallistumisen lisääntymiseen, kohtaamisen mahdollistumiseen sekä aitoon välittämiseen itsestä, toisesta tai yhteisöstä. Aktiiviseksi kansalaiseksi kasvetaan ja sen perusta on lapsen ja nuoren oman identiteetin kehittyminen. Identiteetin kehittymisen kautta nuori hahmottaa itseään, yhteisöään ja omaa paikkaansa siinä ja lähiympäristössään sekä ympäröivässä yhteiskunnassa. Demokratiakasvatus on oppimahdollisuuksien järjestämistä lapsille ja nuorille, että he voivat harjoitella demokratiaa, poliittista toimintakulttuuria sekä tieto-taitoa, jota yhteiskunnassa vaikuttaminen edellyttää. (Nousiainen & Piekkari 2007,8-9; Vesikansa 2007, 215.)

2.4 Nuorisovaltuusto ja oppilaskuntatoiminta

Nuorten osallistuminen kunnan nuorisotyön- ja politiikan valmisteluun sekä kuuleminen heitä koskevissa asioissa voi tapahtua monin eri tavoin. Muotoina voivat olla nuorisolautakunnat tai muut nuorisoasioita käsittelevät lautakunnat, nuorisovaltuustot ja muut vastaavat vaikuttajaryhmät, verkkopohjaiset kuulemisjärjestelmät sekä peruskouluihin rakentuvat demokratiakasvatus- ja vaikuttamisjärjestelmät. (Nuorisolaki 21.1.2006/72.)

Suomen 432:sta kunnasta noin 186:ssa on nuorten vaikuttajaryhmä ja määrä on kasvussa, tosin kuntauudistuksissa kuntien määrä vähenee. Nuorisovaltuuston tärkeimpiä tehtäviä on välittää nuorten näkökulmia, toiveita ja toimenpideehdotuksia kunnan päättäjille. Joskus nuorisovaltuustolla on oikeus tehdä aloitteita suoraan kunnanvaltuustolle, jolla on velvollisuus ottaa ne viralliseen käsittelyyn. Nuorisovaltuusto voi parhaimmillaan olla tehokas väline nuorten tuomiseksi mukaan päätöksentekoon. Nuorisovaltuuston toiminnan järjestelyn vastuu on perinteisesti kunnan tai kaupungin nuorisotyöntekijällä. (Gretschel 2008, 105; Nousiainen & Piekkari 2007, 60.)

Kouluilla voi olla myös oppilaskuntatoimintaa ja oppilaskunnasta valittu oppilaskunnan hallitus, joka edistää koulun ja lähiympäristön lasten ja nuorten asioita. *Koululla voi olla oppilaista muodostuva oppilaskunta, jonka tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista oppilaita koskevissa asioissa. Oppilaskunnan toiminta järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja opetuksen toiminnan järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä. Oppilaskunta voi olla useamman koulun tai toimintayksikön yhteinen. (Perusopetuslaki 21.8.1998/628.)*

Uusissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa painotetaan oppilaiden vaikuttamista ja aktiivista kansalaisuutta. Keskeisenä tavoitteena on koulujen toimintakulttuurin kehittäminen aktiiviseksi lisäämällä oppilaiden kuulemista, osallistumismahdollisuuksia ja yhteistoimintaa. Yksi keino on oppilaskuntatoiminnan monipuolistaminen ja vahvistaminen. Elokuussa 2007 astui voimaan myös lainmuutos, joka velvoittaa koulut järjestämään joko oppilaskunnan tai

vastaavan lasten ja nuorten kuulemista tukevan toimintamallin kouluihin. Tavoite tulee EU- tasolta - kasvattaa ns. aktiivisia kansalaisia, jotka osallistuvat yhteiseen poliittiseen päätöksentekoon ja ottavat vastuuta lähiympäristöstään ja – yhteisöstään. Oppilaskuntien hallituksilla pitäisi olla päätösvaltaa ja konkreettisia mahdollisuuksia vaikuttaa koulujen toimintaan. Opetustoimi yhdessä nuorisotoimen kanssa vastaa oppilaskuntien tiedollisten valmiuksien ja toiminnallisten edellytysten kehittämisestä. Oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia lisäävät rakenteet vakiinnutetaan osaksi peruskoulujen toimintamuotoja. (Manninen 2007, 119.)

Oppilaskunta tarkoittaa kaikkia koulun oppilaita. Kun oppilaiden osallisuutta lähdetään systemaattisesti kehittämään, on kyse oppilaskunnan perustamisesta ja oppilaskuntatoiminnasta, jonka muotona voi olla oppilaskunnan hallitus tai jokin muu vastaava osallisuutta ja osallistumista tukeva lasten tai nuorten ryhmä. Oppilaskunnan hallituksella on nimettynä puheenjohtaja, sihteeri ja muita tarpeellisia virkailijoita ja hallituksessa on yleensä luokalta yhdestä kahteen oppilasta, jotka toimivat luokan edustajina hallituksessa ja vievät luokan ehdotuksia hallitukselle ja tiedottavat vastavuoroisesti luokalle tehdyistä päätöksistä. Oppilaskuntien hallituksilla pitäisi olla päätösvaltaa ja konkreettisia mahdollisuuksia vaikuttaa koulujen toimintaan. Oppilaskunnan hallitus toimii yhteistyössä kunnan muiden nuorten osallistumista tukevien vaikutuskanavien, kuten nuorisovaltuuston kanssa. Oppilaskunnan hallitus harjoittelee mm. yhteistyötä kuntaorganisaatiossa ja kokouskäytäntöjä, sekä ja niiden kehittämistä. (Lapsi - ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007 – 2011, 37; Manninen 2007, 119 -120.) Tämä kaikki lisää lasten ja nuorten tietotaitoa ja antaa lapsille ja nuorille vaikuttamisen ja osallistumisen kokemuksia ja kokemuksen että he voivat vuorovaikutuksessa ja yhdessä muiden lasten ja nuorten kanssa vaikuttaa heille merkittäviin asioihin.

Internetpohjaisten virtuaalisten kuulemis- ja vaikuttamismallien lisäksi kunnissa tarvitaan fyysistä kunnan edustajien ja lasten ja nuorten yhteen saattamista. Pelkkä nuorisovaltuusto tai muu vaikuttajaryhmä yksinään ei riitä demokraatiakasvatukseksi, kun mukana on vain murto-osa kunnan lapsista ja nuorista. (Ryynänen 2007, Gretcshelin 2008 mukaan, 105 -106.) Tämä onkin lasten ja

nuorten vaikuttamiskanavien haaste, miten saada lapset ja nuoret kiinnostumaan vaikuttamisesta. Nuorisovaltuuston ja oppilaskuntatoiminnan vaikuttaminen on harvojen aktiivisten yksilöiden harteilla ja sitoutuminen vaihtelevaa.

3 SOSIAALIPEDAGOGINEN VIITEKEHYS

Opinnäytetyöni viitekehys on sosiaalipedagoginen, sillä lasten ja nuorten kuuleminen, osallisuus ja vaikuttaminen perustuvat aitoon vuorovaikutukseen ja yksilöiden ja ryhmien vuorovaikutukseen sekä kasvun tukemiseen yhteisöllisesti ja toiminnallisesti. Kokemuksellisen oppimisen kautta lapsia ja nuoria voidaan innostaa kansalaisaktiivisuuteen ja yhteisöjen jäseneksi, tavoitteena ehkäistä syrjäytymistä ja välinpitämättömyyden tunnetta sekä tukea heidän kuulumistaan yhteiskunnan hyvinvoinnin piiriin. Kuuleminen on väline tukea lapsen tai nuoren kasvua ja luottamusta itseensä sekä omiin mahdollisuuksiinsa. Se on hyvinvointia tukevaa ja näin ollen näkökulmaltaan sosiaalipedagogista. Sosiaalipedagogiikka on yhteiskuntatieteisiin perustuva kasvatuksellinen oppiala, jossa sosiaalinen ja pedagoginen yhdistyvät ja jonka ajattelun ja toiminnan näkökulma on parempaan elämään pyrkivä (Hämäläinen & Kurki, 1997).

Sosiaalipedagoginen ajattelu ja toiminnan synty liittyvät 1800-luvun lopun teollistumis-, kaupungistumis- ja modernisoitumisprosesseihin, jotka muokkasivat eurooppalaisia yhteiskuntia ja muuttivat perinteisen sääty-yhteiskunnan elämänmuodon ja sosiaaliset rakenteet. Sosiaalipedagogiikka syntyi pyrkimyksistä ehkäistä ja lievittää näistä johtuvia sosiaalisia ongelmia ja erityisesti perheen kasvatuskyvyn heikkenemisestä aiheutuvaa lasten ja nuorten laiminlyönnin ongelmaa. Ranskalainen Jean Jacques Rousseau (1712 - 1778) kiinnitti huomion lapsen luontoon ja luonnollisiin tarpeisiin ja loi perustan lapsikeskeiselle pedagogiikalle. Saksalainen Johann Heinrich Pestalozzi (1746 – 1827) kiinnitti huomiota köyhyyden ja muun sosiaalisen hädän ehkäisyyn ja lievittämiseen ja loi pohjan kansakoululaitoksen ja lastenkotitoiminnan kehittymiselle 1800-luvulla. (Hämäläinen & Kurki 1997).

1800-luvun vaihteessa muodostui kaksi sosiaalipedagogiikan linjausta, joista toisessa ns. Magerin (Karl Mager 1810 - 1858) linjassa, korostettiin yhteiskunnan huono-osaisten auttamista ja Diesterwegin (Adolph Diesterweg 1790 – 1866) linjassa kasvatuksen ja yhteiskunnan yhteenkuuluvuutta. Teoreetikko Paul Natorp (1854 – 1927) loi ensimmäisenä sosiaalipedagogiikasta yhtenäisen teoriajärjestelmän, jota kutsutaan henkítieteellis-hermeneuttiseksi sosiaalipedagogiikaksi. Siinä sosiaalipedagogiikka on enemmän kuin pedagogiikan osa. (Hämäläinen & Kurki 1997, 60 - 64, 66.)

Sosiaalipedagogiikan tehtäväkuva on kaksiosainen. Sen avulla jäsennetään ja toteutetaan sosiaalista kasvatusta sekä autetaan yksilöä kasvamaan yhteiskuntaan ja yhteiselämään toisten ihmisten kanssa. Tämä on ns. yleinen tehtävä. Lisäksi sillä on ns. erityinen tehtävä, jossa sosiaalipedagogiikan avulla tuetaan syrjäytyneitä ihmisiä ja heidän yhteisöjään kokonaisvaltaisesti, jotta he voivat ottaa enemmän vastuuta omasta ja ympäristönsä hyvinvoinnista ja siten parantaa omaa hyvinvointiaan. (Kurki ym. 2006, 9.)

Käsitteenä pedagogisuus on inhimillisen kasvun tukemiseen liittyvä dynaaminen ajattelutapa, jota käytetään sosiaalisen hädän, integraatio-ongelmien ja hyvinvoinnin edellytysten jäsentämiseksi ja kohtaamiseksi. Siihen liittyy ylisukupolvinen näkökulma, jossa ongelmien syntyä, ilmenemismuotoja, vaikutuksia ja ratkaisemista tarkastellaan pitkän aikavälin tähtäimellä. Sosiaalisuus -käsitteessä voidaan erottaa kolme merkitystä: sosiaalinen, yhteisöllis- vuorovaikutuksellinen sekä vähäosaisia auttava. (Hämäläinen & Kurki 1997.)

Sosiaalipedagogiikka tuli Suomeen tieteenä 1990-luvulla. Sen keskeisiä periaatteita ovat asiakkaan itseapuun auttaminen, yksilön kasvatuksellisen prosessin käynnistäminen ja vahvistaminen yksilön elämässä, ryhmässä ja yhteisössä. Tavoitteena on rohkaiseminen ja aktivointi realistiseen toimintaan elinolojen kehittämiseksi ja arjen ongelmien ratkaisemiseksi. Lisäksi kannustetaan itsensä kehittämiseen ja toteuttamiseen. Sosiaalipedagoginen toiminta perustuu aina kahden ihmisten väliseen vuorovaikutukseen eli dialogiin ja yksilön subjektiiviseen kokemukseen sekä siihen, että ihmiset itse osallistuvat toiminnan vaihei-

siin. Sosiaalipedagogiselle vuorovaikutukselle on luonteenomaista innovatiivisuus, joustavuus ja kyky muutokseen. (Hämäläinen & Kurki, 1997.)

Dialogi on molemminpuolinen oppimisen prosessi, joka syntyy avoimessa vuorovaikutuksessa. Se on luovaa ja kriittistä toimintaa, jossa osallistujat ihmettelevät ja tarkastelevat jotain itselleen merkityksellistä asiaa ja pyrkivät ymmärtämään sitä. Edellytyksenä dialogiselle vuorovaikutukselle on minä - sinä suhde eli kahden yksilön välinen vuorovaikutussuhde. (Freire 1979; 1996; 2001; 2002; Hannula 2000; Kurki 2006, Nivalan 2008, 290 mukaan.)

3.1 Sosiokulttuurinen innostaminen ja yhteisön merkitys

Eräs sosiaalipedagogiikan suuntaus on sosiokulttuurinen innostaminen, jossa yhdistyvät kasvatuksellinen, sosiaalinen ja kulttuurillinen toiminta ja sen avulla motivoidaan ihmisiä osallistumaan (Kurki 2000). Sosiokulttuurinen innostaminen syntyi Ranskassa toisen maailmansodan jälkeen tarpeeseen rakentaa sortunutta ja tukahtunutta yhteiskuntaa uudelleen. Sosiaalisen kasvatuksen ammattina sosiokulttuurinen innostaminen alkoi vapaaehtoistoimintana 1960-luvulla, jolloin Unesco otti käsitteen omakseen, ja toiminta on levinnyt ympäri maailmaa. Sosiokulttuurisen innostamisen rakenteeseen kuuluu pedagoginen, sosiaalinen ja kulttuurinen ulottuvuus. Kulttuuri on sosiokulttuurista innostamista kuvaava keskeinen käsite. Kulttuurin perusta on inhimillinen toiminta eli osallistuminen ja yksilön tietoiseen valintaan perustuva toiminta (Kurki 2006, 79 - 80.)

Osallisuus ja yhteisöllisyys ovat sekä innostamisen lähtökohtia, toiminnan periaatteita, että sen tavoitteita. Toiminta on innostamista, jos se perustuu yksilön osallistumiseen kaikissa toiminnan vaiheissa ja osallistuminen on sosiaalista, yhteistoiminnallista ja parhaimmillaan yhteisöllistä. Osallistujat ovat toiminnan toteuttajia ja parhaimmillaan heissä herää osallistumisvalmiuksia ja halua. (Merino ym. 2000, Nivalan 2008, 292–293 mukaan.)

Sen todellisuuden tunteminen, jossa osallistujat elävät ja toimivat, on lähtökohta innostamiselle, onpa kyse sitten projektista tai työtavasta. Keskitytään asioihin,

jotka ovat tärkeitä yhteisölle ja sen jäsenille. Keskeistä on yhteisön jäsenten oma osallistuminen toiminnan toteuttamiseen sen kaikissa vaiheissa. Vaiheita ovat yhteisön tilanteen selvittämiseksi tehtävässä tutkimus, siihen perustuva sosiokulttuurinen tulkinta, toiminnan tavoitteiden asettaminen ja konkreettiset toimenpiteet sekä toiminnan arviointi. Sosiokulttuurisen todellisuuden muuttamiseen tarvitaan yksilöiden ja yhteisöjen ajatuksia, mikä voisi olla toisin, millä tavoin toisin ja miten siihen voidaan päästä. Toiminnan kehittymisen mahdollistaa reflektiivinen arviointi. (Kurki ym. 2000, Nivalan 2008, 293 - 294 mukaan.)

Reflektiivisyys perustuu dialogin periaatteeseen. Reflektio on perusta toiminnasta ja sen tuottamista kokemuksista oppimiselle, ja yhteinen reflektio mahdollistaa omien kokemusten lisäksi muiden kokemuksista, ajatuksista ja mielipiteistä oppimisen. Dialoginen yhteistoiminta tekee mahdolliseksi yhteisöllisen oppimisen, jossa jäsenten oppiessa uutta myös yhteisö vahvistuu. Reflektio tukee yksilöllistä ja sosiaalista kasvua, se mahdollistaa valmiuksien kehittymisen ja toisen ymmärtämisen ja hänen asemaansa asettumisen. Freireläisen dialogikäsitksen mukaan dialogi on mm. ihmisen keskeneräisyyteen, luottamukseen ja uskoon perustuva kommunikaatiosuhde. Dialoginen kohtaaminen synnyttää keskinäisen luottamuksen, joka lähentää ihmisiä toisiinsa. (Serrano 1997; Quintana 2000; Jordán 1995, Nivalan 2008, 289 mukaan.)

Sosiokulttuurisen innostajan tehtäviin kuuluu tukea yksilön kehitystä, heidän asenteidensa muutosta, kriittisen ajattelun kehittymistä ja oman vastuun tiedostamista sekä herkistymistä ja motivaation heräämistä. Kasvatuksellisia toimintatapoja tähän ovat esimerkiksi keskustelut, väittelyt, työpajat, teemapäivät ja informaatiotilaisuudet. Innostamisen ydin on ylläpitää turvallisuuden tunnetta jokapäiväisessä elämässä, ja innostajan tehtävänä on toimia sosiaalisen prosessin liikkeelle saajana, kollektiivisten voimien käynnistäjänä ja niiden ylläpitäjänä. Käytännössä innostaja on usein ryhmänohjaaja tai kasvattaja. Tavoitteena on vahvistaa yhteisön kulttuurisia arvoja ja innostajalla tulee olla eteenpäinvieviä visioita, vastuullisuutta, itsekriittisyyttä ja luovaa henkeä. Vähitellen innostajan toiminta muuttuu yhteisössä tarpeettomaksi, ja ryhmän toiminta muuttuu tavoitteelliseksi ja itsenäiseksi, toiminnassa näkyy aloitteellisuus, osallistuminen, ja

toiminnan ja sen merkityksen pohtiminen. (Quintana ym. 1993, Kurjen 2000 mukaan, 81; Kurki 2000, 24 – 28.)

Erilaisissa projekteissa sosiokulttuurinen innostaja työskentelee innostamisen perustasolla, jolloin innostaja on projektin käynnistäjä ja järjestelijä. Innostaja kohtaa suuren joukon ihmisiä ja hänen vastuunsa kasvattajana on suuri. Taso on perinteisin innostamisen taso, ja muita ovat erilaisten projektien ja muiden ryhmien koordinoinnin ja johtamisen taso, sekä innostamisen suunnittelun taso suunnittelun ja tutkimuksen tehtävissä. Esimerkiksi koulussa lähdetään liikkeelle siltä tietoisuuden tasolta, jolla nuoret ovat, ja kohdataan nuori dialogissa. Innostamisesta ei ole mallia, jota voisi siirtää koulusta toiseen, koska jokainen koulu-yhteisö on ainutkertainen ja tarvitsee omat yhteisön analyysistä ja tulkinnasta lähtevät toiminnan sovelluksensa. (Kurki 2006, 81–82.) Näin innostavaa toimintaa on hyvin monenlaista, mutta kaikissa korostuvat yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja dialogisuus yksilöiden ja yhteisöjen kanssa.

3.2 Yhteisöllisyys, dialogisuus ja toiminnallisuus yhteisössä

Yhteisössä yksilö voi saavuttaa niitä sosiaalisia taitoja ja valmiuksia, joita tarvitaan sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen ympäristöön sopeutumisessa ja sen edelleen kehittämisessä. Saavuttaakseen nämä tiedot yksilön tulisi oppia kuulumaan ryhmään ja tuntevansa olevansa arvostettu ja ryhmänsä hyväksymä. Hänen tulee omalta osaltaan kyetä vaikuttamaan ryhmän kehittymiseen ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen (Petrus 2004, Kurki 2006, 77, mukaan.)

Yhteisöt ovat olennainen yhteiskunnan rakenneosia ja niiden avulla yksilö kuuluu yhteiskuntaan. Yhteisöt toimivat yksilön ja yhteiskunnan välissä välitasoina. (Garrido ym. 2001, Nivalan 2008, 280 mukaan). Yhteisöissä erilaisten valmiuksien oppiminen on mahdollista osallistumalla jokapäiväiseen ja tapahtuvaan toimintaan. Yksilön omat valmiudet ja vuorovaikutus- ja ihmissuhteet kehittyvät vuorovaikutustilanteissa ja sosiaalisissa kohtaamisissa ja osallistuminen tapahtuu turvallisesti sosiaalisten suhteiden avulla. Nuori saa yhteisön välittömissä yhteyksissä myös suoraa ja epäsuoraa palautetta omasta toiminnastaan, mikä

ohjaa häntä kehittämään ja tarvittaessa muuttamaan omaa toimintaansa. Suhteet erilaisissa yhteisöissä ovat usein tunneperäisiä ja antavat yksilön toiminnalle ja oppimiselle tunnelatauksen. Usein yhteisö saa jäsenissään aikaiseksi yhteenkuuluvuuden tunteen ja yhteisöllisen tietoisuuden, jonka seurauksena kokemuksellinen kiinnittyminen myös yhteiskuntaan on mahdollista. (Quintana 2002; ym. Sáenz 2002; ym. Nivalan 2008, 181, 281 mukaan.)

Kodista lapsen tai nuoren kasvuympäristö laajenee vähitellen ympäröivään naapurustoon ja lähiseutuihin, paikallisyhteisöihin. Paikallisyhteisöllä tarkoitetaan sellaista päivittäistä toimintaympäristöä, jonka kohtaamisissa muodostuu henkilökohtaisia vuorovaikutussuhteita. Se on merkittävä sosiaalisen kasvun ympäristö, sillä sen sosiaalisen elämän ja erilaisten aktiviteettien kautta laajentuu kodin arkea laajempi sosiaalisia valmiuksia kehittävä toimintaympäristö, jossa lapsen kehitys yhteiskunnan jäseneksi varsinaisesti alkaa. (Fermoso 1994; ym. Nivalan 2008, 281 mukaan.)

Yhteisöllisyyden ja osallistumisen periaatteet tarkoittavat yhteistoimintaa, jossa kyse on osan ottamisesta aktiivisesti yhteisten tehtävien toteuttamiseen. Tavoitteena on erilaisten yhteistoiminnallisten osallistumismahdollisuuksien luominen toisaalta olemassa olevissa yhteisöissä, toisaalta uusien yhteisöjen yhteisöllisyyden vahvistamiseksi, ja uusien yhteisöjen muodostumisen helpottamiseksi. Yhteisöissä tuetaan ja innostetaan jäseniä toimimaan luomalla yhteistoiminnallisia prosesseja, joissa yhteisön jäsenet määrittelevät toiminnan tavoitteita ja pyrkivät yhteistyöllä yhteisiin päämääriin. Uusien yhteisöjen luominen puolestaan voi tapahtua toiminnallisuuden kautta, kun yksilöt saadaan osallistumaan johonkin yhteiseen toimintaan, jossa heidän välilleen alkaa muodostua kokemuksellisesti merkittäviä ihmissuhteita.

Kun toiminta on luonteeltaan osallistujien aktiivisuutta edellyttävää ja mahdollistaa yhteisen päätöksenteon ja vastuun kantamisen toiminnasta, se saa aikaan sitoutumista sekä toimintaan että muihin toiminnan osallistujiin, ja tämä tarjoaa perustan yhteisöllisten suhteiden ja uuden toiminnallisen yhteisön muodostumisen. Erilaiset projektit ja kehittämishankkeet, jotka mahdollistavat yhteistoiminnallisen toiminnan, perustuvat osallistujien yhdessä sopimiin tavoitteiden nou-

dattamiseen ja yhteistyössä toteuttamien toimenpiteiden onnistumiseen. Yhteistoiminta voi olla pitkä- tai lyhytkestoista ja erilaisissa toimintaympäristöissä tapahtuvaa mutta olennaista on, että se saa aikaan osallistumista ja vuorovaikutusta, vahvistaa yhteisöllisiä suhteita ja näiden pohjalta kehittää osallistumisen valmiuksia. (Quintana 2005, Nivalan 2008, 288 mukaan; Nivala 2008, 288 – 289).

4 LASTEN JA NUORTEN KUULEMISEN MALLI

Lappeenrannan Lasten ja nuorten kuulemisen malli on Lappeenrannan kaupungin nuorisotoimen koordinoima pilottiprojekti, joka tukee lasten ja nuorten ajatusten kuulemistä Lappeenrannan alueella. Kuulemisen malli -projekti on laatuaan ensimmäinen Lappeenrannan alueella ja toteutettiin Kesämaässä Kesämaän ja Kesämaänrinteen koululla keväällä 2009: oppilaat äänestivät oppilaskunnan hallituksen, hallitukset tekivät kyselyn koulun oppilaita mietityttävistä lähiympäristön asioista ja hallituksen jäsenet kysyivät niitä päättäjiltä Vaikuta -älyä valita päivässä 22.4.2009.

Lasten ja nuorten kuuleminen perustuu lasten ja nuorten osallistumista ja kuulemisesta säädettyyn nuorisolain 8 §:ään, jonka mukaan lapsia ja nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa, sekä Valtioneuvoston kehittämisohjelmaan, joka velvoittaa että vuosina 2007 -2009 jokaisessa kunnassa tulee olla lasten ja nuorten kuulemisjärjestelmä. Vuosina 2003 – 2007 toimi valtakunnallinen Nuorten osallisuushanke 2003 -2007, mikä on vaikuttanut osallisuuskeskusteluun Lappeenrannassa. Osallisuusprojektin tarkoituksena oli edistää ja kehittää pysyviä käytäntöjä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja nuorten osallisuuden edistämiseksi (Vehviläinen 2005, 5).

Lappeenrannassa Lasten ja nuorten kuulemistä tukee Lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä, joka on laatinut Lappeenrannan Lasten ja nuorten hyvinvointiselonteko III (2006 – 2009), joka on lasten ja nuorten hyvinvoinnin strateginen täytäntöönpanosuunnitelma. Siinä on määritelty lasten ja nuorten hyvinvoinnin

tavoitteet, uhat ja mahdollisuudet sekä toimijat ja keinot lapsen ikäkauden mukaan. (Lasten ja nuorten hyvinvointiselonteko III, 2006).

Lasten ja nuorten kuulemisen malli sai kipinää Kuntien peruspalveluiden arviointi 2008- hankkeesta, johon Lappeenranta osallistui yhtenä pilottikunnista. Arvioinnin kohteena olivat lasten ja/tai nuorten osallistumis- kuulemis- ja vaikutamisjärjestelmät. (Lappeenrannan nuorisovaltuusto 2008) Kuntien peruspalveluiden arviointi 2008- hanke sisälsi verkkopohjaisen kyselyn vaikuttajaryhmille sekä keskustelutilaisuuden nuorten ja nuorten kanssa työskentelevien työntekijöiden kesken. Tulokset olivat innostavia.

Lappeenrannassa painotetaan nuorisovaltuustoa ja koulujen oppilaskuntatoimintaa nuorten kuulemisen kanavina. Lappeenrannassa on toimiva nuorisovaltuusto, ja se on vahva vaikutuskanava nuorille. Sen rinnalla oppilaskuntatoimintaa aktivoidaan kouluissa ja nuoret voivat vaikuttaa virtuaalisella kansalaisaloitteella kaupungin kotisivuilla, sekä kertomalla toiveista paikallisilla nuortentiloilla (Lappeenrannan kaupungin nuorisopalvelut. Nuorten kuuleminen Lappeenrannassa.) Oppilaskuntatoiminta on koulukohtaisempaa ja alueellisempaa kuin nuorisovaltuustotoiminta ja kohdistuu nuorempiin lapsiin ja nuoriin enemmän kasvatuksenaikaisesti.

4.1 Lasten ja nuorten kuulemisen malli Kesämäessä

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa 2007 – 2011 todetaan, että *vuoden 2010 loppuun mennessä joka kunnassa tulee olla aktiivisessa käytössä 5-17-vuotiaiden lasten ja nuorten kuulemisjärjestelmä*. Lappeenrannan Kesämäen Lasten ja nuorten kuulemisen mallin pilottiprojekti pureutui 3-6-luokkalaisten ja 7-9-luokkalaisten kuulemiseen koulussa. Hanke toteutettiin oppilaskuntatoimintana keväällä 2009 Kesämäen ja Kesämäenrinteen kouluissa Kesämäen alueella Lappeenrannassa. Kesämäen koululla lukukautena 2008–2009 oppilaita oli 270 ja Kesämäenrinteellä 430.

Lasten ja nuorten kuulemisen ideana on muodostaa toimiva oppilaskunta ja oppilaskunnan hallitus koululle. Tätä tehtävää varten opettajakunnasta koulutettiin ohjaava opettaja hallituksen oppilaskuntatoimintaan innostajaksi ja ohjaajaksi. Koululle muodostettiin oppilaskunnan hallitus, joka päätti, halusiko se edistää lasten ja nuorten kuulemista koulussa sekä lähiympäristössä. Hallitus päätti toteuttaa Lasten ja nuorten kuulemisen malli-pilotin.

Oppilaskunnan hallitus on toiminnan aktiivinen tekijä: oppilaskunnan hallituksen jäsenet toimivat koulun oppilaiden ajatusten välittäjänä. Alakoulu ja yläkoulu muodostivat omanlaisensa hallitukset ja toteuttivat kuulemista tavalla, joka sopi kyseiselle koululle ja oppilaille itselleen. Molemmissa kouluissa oppilaskunnan hallitukset laativat oppilaille kyselyn, jossa kysyttiin mitkä asiat mietityttävät koulussa ja sen lähiympäristössä, sekä vapaa-ajalla. Kyselyt olivat oppilaiden itsensä haluamalla tavalla toteutettu. Hallitusten jäsenet keräsivät ja valikoivat omasta mielestään tärkeät koulun oppilaita mietityttäneet asiat, jotka he kysyivät V-päivässä suoraan päättäjiltä.

4.2 Oppilaskunnan hallitus kokoontuu

Oppilaskunnan hallitukseen haettiin asettumalla luokassa ehdolle hallitukseen ja luokka äänesti. Osallistuminen oppilaskunnan hallitukseen oli vapaaehtoista, mutta muuttui pakolliseksi valinnan jälkeen, sillä sitoutumista vaadittiin hallitus-työskentelyssä. Kevään aikana hallitukset kokoontuivat virallisesti kolme kertaa ennen varsinaista V-päivää.

Kesämäen alakoululla hallituksen jäseniä oli yhteensä 16 ja hallitus muodostui 3-6-luokkalaisista hallituksen jäsenistä ja ohjaavasta opettajasta. Luokka-asteita oli neljä: luokka-asteet 3,4,5,6 ja jokaista luokka-asteella oli kaksi rinnakkaisluokkaa, eli yhteensä hallitukseen osallistui 8 alakoulun luokkaa. Hallitukseen kuului aina kaksi oppilasta yhdeltä luokalta. Yläkoululla hallituksen jäsenmäärä oli 9 nuorta ja ohjaava opettaja. Kaksi yläkoulun nuorta edusti seitsemäsluokkalaisia, kolme kahdeksäsluokkalaisia ja neljä yhdeksäsluokkalaisia. Yläkoulun

oppilaskunta järjestää myös erilaisia tapahtumia ja juhlaohjelmaa ja hallituksen jäsenillä on niissä vetäjän rooli, kertovat nuoret.

Ensimmäinen oppilaskunnan hallituksen kokous oli 28.1.2009. Lapset ja nuoret tutustuivat hallituksen toimenkuvaan ja pohtivat, millaisesta projektista kuulemisessa voisi olla kysymys; miten hanke voisi kulkea ja kuinka ujoinakin voisi saada äänensä kuuluviin. Hallitukset päätyivät tekemään kyselyn, jonka tuloksista he valitsisivat sopivat kysymykset V-päivään. Alakoululla hallitus teki laatikkokyselyn luokkiin, yläkoulun hallitus tuotti kyselyn Edusaimaa - verkkoympäristöön. (Lappeenrannan kaupungin nuorisopalvelut 2009. Kesäpäivän tuotantoaikataulu.)

Seuraavassa hallituksen kokouksessa 6.2.2009 lapset ja nuoret esittelivät omat ideansa kyselyn toteuttamiseksi sekä suunnittelivat V-päivää. Kysely toteutettiin kouluilla 16.2–20.2.2009. 18.3.2009 ja 25.3.2009 oppilaskunnan hallitukset esittelivät kyselynsä tulokset ja valitsivat esitettävät kysymykset. Lappeenrannan kaupungin nuorisotoimen työntekijät ja projektissa mukana olleet sosiaalialan opiskelijat kartoittivat lasten ja nuorten kysymyksiin osaavia vastaajia sekä rakensivat V-päivää. 16.4.2009 oli tiedotustilaisuus medialle ja paikallisia uutisia julkaistiin. V-päivänä 22.4.2009 Kesäpäivärinteen koulun sali oli täynnä oppilaita ja mukana kattava edustus paikallisia päättäjiä ja virkamiehiä. (Lappeenrannan kaupungin nuorisopalvelut 2009. Kesäpäivän tuotantoaikataulu.)

4.3 Vaikuta – älä valita päivä

Miksi perunat ovat kumia? Voisiko bussipysäkin saada lähemmäs koulua? Miksi koulun pihat ovat niin tylsiä? Miksi koulukiusaaminen jatkuu? Miksi 15-vuotiaille ei ole oikein minkäänlaisia kesätöitä? Miksi Voisalmen ja Kivisalmen jotakin teitä ei ole valaistu kunnolla, että siellä uskaltaisi iltaisin kävellä? Miksi kaupunki ei huolla kunnolla kaupungin kaikkia urheilupaikkoja? (Lappeenrannan kaupungin nuorisopalvelut 2009. Kesäpäivä 22.4.2009). Nämä ja monia muita ky-

symyksiä esitettiin 22.4.2009 paikallisille virkamiehille ja päättäjille Kesämäenrinteen koululla V-päivässä. Niiden vastauksiin en puutu tässä opinnäytetyössä.

Kuva 4.3.1 Kesämäenrinteen koulu, jossa V-päivä toteutettiin. Kuva Lappeenrannan kaupungin kotisivuilta

Vaikuta – älä valita – päivässä Kesämäen ja Kesämäenrinteen lapset ja nuoret tapasivat paikallisia päättäjiä ja virkamiehiä. Virkamiehet vastasivat vapaa-aikaa, koulua ja lähiympäristöä koskeviin kysymyksiin ja lapset ja nuoret saivat kuulla vastauksia mieltään askarruttaviin kysymyksiin. Oppilaskuntien hallitusten jäsenet kysyivät kysymyksiä siltä päättäjältä, joka vastasi kyseisestä asiasta, ja saivat päättäjältä vastauksen tai kommentin kenties muitakin lapsia tai nuoria mietityttävään asiaan. Osa lasten ja nuorten kysymyksistä kirvoitti kuulijat reiluihin aplodeihin.

KUVA 4.3.3 Alakoulun oppilaat kysyvät

Kuulemistilaisuudessa Kesämäenrinteen koulun salissa läsnä olivat oppilaat sekä kattava joukko poliittisia päättäjiä kaupunginjohtaja Seppo Miettisen johdolla. Kaupungin virkamiehet ja päättäjät oli kutsuttu kuulemistilaisuuteen lasten ja nuorten kysymysten aihepiirien perusteella, eikä niitä kerrottu etukäteen. Tilaisuuden juontajana toimi kaupunginvaltuutettu Anna Kajava. Tilaisuus alkoi klo 12.15. Ensimmäisessä osassa käsiteltiin alakoulun 3.-6.-luokkalaisten kysymyksiä, toisessa osassa klo 13.15 yläkoulun 7.-9.-luokkalaisten kysymyksiä. Molemmat osat kestivät noin 45 minuuttia kerrallaan. Alakoulun osassa oppilasta läsnä olivat 3.-6.-luokkalaiset, sekä yläkoulu. Myös Lappeenrannan nuorisovaltuusto esitti tilaisuudessa muutaman kysymyksen.

Kesämäen ja Kesämäenrinteen lapset ja nuoret kysyivät päättäjiltä seuraavista aihepiireistä: kouluruoka, lapsille ja nuorille suunnatut tapahtumat, koulumatkat ja niiden turvallisuus, bussiaikataulut ja kyytiasiat, koulunpihojen viihtyvyys, koulujen ainevalinnat, peruskorjaukset sekä salivuorot, kaupungin liikuntapaikat, K9-kulttuurikortti, kouluterveydenhuolto ja kesätyöt (Lappeenrannan kaupungin nuorisopalvelut 2009. Kesämäen V-päivä 22.4.2009). Oppilaskunnan hallitus kirjasi päättäjien vastaukset ylös ja seuraavan vuoden oppilaskunnan hallitus seuraa toteutuvatko mahdolliset muutoslupaukset.

KUVA 4.3.2 V-päivän tunnelmia

V-päivä rakentui kahdesta osasta: aamupäivällä toiminnallisesta rastikierroksesta 8-luokkalaisille, sekä päivällä alkavasta kuulemistilaisuudesta molempien koulujen oppilaille. 8.-luokkalaisille suunnattua rastikierrosta vetivät sosiaalialan opiskelijat. Pisteissä nuoret tutustuivat mm. nuorisotoimen, liikuntatoimen, ja nuorisovaltuuston toimintaan sekä terveisiin elämäntapoihin. Pisteet olivat informatiivisia, mutta niissä sai myös antaa palautetta ja esittää kysymyksiä. Myös rehtori oli rastilla nuoria varten. Aamupäivällä oli mahdollista mm. voittaa itselleen V-päiväpipon keksimällä kehittämisideoita nuorisotoimelle.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tavoite ja selvitystehtävät

Syksyllä 2008 Lappeenrannan kaupungin Nuorisotoimi suunnitteli kuulemisen pilottiprojektia. Olin samaan aikaan nuorisotoimella projektipinnoissa, ja projektiohjaajani kehotti minua ottamaan yhteyttä nuorten kuulemisesta Lappeenrannan kaupungissa vastaavaan nuorisosihteeriin. Opinnäytetyöni muotoutui osaksi lasten ja nuorten kuulemisen edistämistä Lappeenrannassa ja Lasten ja nuorten kuulemisen mallia Kesämäen alueella. Lasten ja nuorten kuulemisessa minua kiinnostaa lapsen ja nuoren osallisuus yhteiskunnassa ja kuulemisen tämänhetkinen odottava positiivisen muutoksen ilmapiiri.

Selvitystehtävät opinnäytetyössä ovat seuraavat: 1. Miten nuori kokee osallisuuden. 2. Miten osallisuutta voi vahvistaa nuoren mielestä. 3. Miten kuulemisen hanketta voi kehittää ja 4. Miten hankkeella voidaan tukea lasten ja nuorten osallisuutta?

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää Kesämäen alakoulun ja Kesämäenrinteen yläkoulun oppilaskunnan hallitusten lasten ja nuorten ajatuksia osallisuudesta ja kokemuksia Lasten ja nuorten kuulemisen malli -hankkeesta, johon he osallistuivat keväällä 2009. Opinnäytetyöni keskeinen sisältö on kuvata Lasten ja nuorten kuulemisen malliin osallistuneiden oppilaskunnan hallitusten lasten ja

nuorten kokemuksia ja ideoita projektista ja selvittää, mitä mieltä he ovat kuulemisen mallista.

5.2 Kohderyhmä

Kohderyhmänä ovat pilottikoulujen oppilaskuntien hallituksien lapset ja nuoret. Tarkemmin määriteltynä kohderyhmä ovat alakoulun 3.-6.-luokkalaisten ja yläkoulun 7.-9.-luokkalaisten oppilaskunnan hallituksen jäsenet Kesämäen ja Kesämäenrinteen kouluilla lukukaudella 2008 - 2009. He olivat vaikuttamisen keskiössä Lasten ja nuorten kuulemisen mallissa ja mukana kuulemisen prosessissa Osa saattaa hakea tai jatkaa oppilaskunnan hallituksessa seuraavana vuonna, osa jatkaa uuteen kouluun. Oppilaskunnan hallitukset olivat aktiivinen toimija Kuulemisen mallissa. Jäsenten ajatukset vaikuttamisesta ja osallistumisesta ovat merkityksellisiä jatkoon ja mallin kehittämisen kannalta.

Seuraavassa Taulukossa 5.2.1 havainnollistan osallistumisjakaumaa ja haastattelumuotoa

Kohderyhmä Hallitukset	Jäsenmäärä	Osallistunut haastatteluun	Haastattelumuoto
Kesämäki alakoulu	16	13	6 parihaastattelua, yksilöhaastattelu
Kesämäenrinne yläkoulu	9	9	9 yksilöhaastattelua

3.-6.-luokilta hallitukseen kuuluu kaksi oppilasta per luokka, yhteensä 16 jäsentä. Kesämäenrinteessä hallitukseen kuului 9 oppilasta: neljä 9.-luokkalaista, kolme 8.-luokkalaista ja kaksi 7.-luokkalaista.

5.3 Aineiston keruu

Opinnäytetyön aineiston olen kerännyt osallistuvana havainnointina ja teema-haastatteluina. Havainnointi on tapahtunut syksyn 2008 ja kevään 2009 aikana,

teemahaastattelut toteutin 28. ja 29.4.2009 noin viikko Vaikuta – älä valita - tapahtuman jälkeen.

Osallistuvassa havainnoinnissa osallistumisen aste voi vaihdella täydellisestä osallistumisesta tarkkailijaan. Osallistuva havainnointi on sitä, että tutkija osallistuu tutkittavan ehdoilla näiden toimintaan. (Hirsjärvi 2007, 211.) Havainnoinnilla pyritään saamaan tietoa siitä, miten tutkittavat noudattavat kuvailemaansa normia tai ihannetta. Havainnoista tulkintaan tarvitaan kysymyksiä mitä, kuinka, miten ja miksi. Osallistuva havainnointi kohdistuu rajattuihin kohteisiin. (Vilkkä 2006, 44 - 45, 78.) Osallistuva havainnointi on opinnäytetyössä Lasten ja nuorten kuulemisen mallin muotoutumisen havainnointia kokonaiskuvan saamiseksi. Rajatut kohteet ovat kuulemisen mallin oppilaskuntien hallitusten kokoukset, itse tapahtumapäivä sekä haastattelutilanteet lasten ja nuorten kanssa. Osallistuvana havainnointina projektiin osallistuessani myös haastattelin kolmea yläkoulun oppilaskunnan hallituksen jäsentä oppilaskunnan hallituksen alkutilanteesta.

Haastattelu on vuorovaikutustilanne, jossa tärkeää on suunnitelmallisuus, motiivoinnin ylläpitäminen ja luottamuksellisuus. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelutilanne, jossa aihepiirit ovat kaikille haastateltaville samat, ja siitä puuttuu tarkka muoto ja järjestys kysymyksillä. Tutkija kuvaa haastateltavan ajatuksia, käsityksiä, kokemuksia ja tunteita, sekä kerää tietoa ja toimii ennalta suunnitellusti. Haastattelutilanteessa haastateltavat ovat kokeneet jonkin tietyn tilanteen ja haastattelija keskittyy haastateltavan subjektiiviseen kokemukseen. (Hirsjärvi & Hurme 2000).

Teemahaastatteluteemat tukevat opinnäytetyön selvitystehtäviä. Halusin tietää mitä mieltä lapset ja nuoret ovat omista vaikuttamisen mahdollisuuksistaan ja mitä he ajattelevat kuulemisen projektista koulullaan. Teemahaastattelun aihepiirit olivat: 1. Nuorten kuuleminen – Miten nyt nuorten mielestä nuoria kuullaan, 2. Osallisuuden vahvistaminen – Miten nuorten osallisuutta voidaan tukea nuorten mielestä, sekä 3. Miten hanketta voitaisiin nuorten mielestä kehittää seuraavalle koululle.

Haastattelu kuului osana hallituksien oppilaskuntatoimintaa kevään aikana, sillä koottiin lasten ja nuorten ajatukset ja palaute toiminnasta. Haastattelin hallitusten jäsenet kahtena päivänä heti Vaikuta – älä valita -päivän jälkeisellä viikolla, jolloin asiat olivat vielä tuoreessa muistissa. Kirjoitin lapsille ja nuorille saatekirjeet, joissa kerrottiin, että heitä tullaan pian pyytämään haastateltaviksi. Haastattelut toteutettiin kouluaikana luokissa, jonne oppilaat tulivat sovittuna ajankohtana. Luokkatila oli sovittu etukäteen ja lapset ja nuoret tiesivät mihin tulla. Kesämäenrinteen yläkoulun oppilaskunnan hallituksen yhdeksän nuorta haastattelin yksitellen. Haastattelut kestivät 5-10 minuuttia kerrallaan. Alakoululla tein 6 parihaastattelua ja yhden yksilöhaastattelun. Keskimäärin alakoulun parihaastattelut kestivät 10–15 minuuttia. Tarkoituksena alakoululla oli tehdä 8 parihaastattelua, mutta yhdeltä luokalta puuttuivat hallituksen jäsenet ja varajäseniä ei valittu. Eräältä luokalta tuli yksi oppilas.

Teemahaastattelujen luonteeseen kuuluu haastattelujen tallentaminen, jolloin haastattelu sujuu joutuisasti ja keskustelu on mahdollisimman luontevaa ilman kynää ja paperia (Hirsjärvi & Hurme 2000). Teknisiä ongelmia tallentamisessa oli, ja eräs alakoulun haastattelu jäi vaillinaiseksi, sillä laite ei tallentanut.

Hirsjärven & Hurmeen (2000) mukaan jotta haastateltavan subjektiivinen kokemus olisi miellyttävä, lapsen ja nuoren haastattelussa tulee huomioida haastateltavan näkökulma, sekä välittää tunne että nuoren mielipiteestä ollaan kiinnostuneita. Hirsjärvi ja Hurme kuvaavat myös että mielipiteiden saaminen pieniltä lapsilta, jotka ovat usein haastattelutilanteissa arkoja ja ujoja, onkin käytännöllisempää ryhmähaastattelun avulla. Heidän mukaansa erityisesti nuoret saattavat olla herkkiä sille, että haastattelu edustaa koulua tai muita instituutioita, joita vastaan he kapinoivat, varsinkin jos haastattelu tehdään koulussa ja kouluaikana. Tällöin haastattelu saattaa olla vain tapa päästä pois tunneilta ja vastaaminen on sen mukaista. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 132.) Pyrin että kaikki alakoulun hallituksen jäsenet pääsivät parihaastattelun muodossa mukaan, ja haastattelu oli heille toivottavasti turvallinen kokemus. Pyrin näkemään ajatuskokonaisuuDET ja säilyttämään tuloksissa lasten ja nuorten mielipiteet ja kokemukset sellaisina kuin ne ovat.

5.4 Aineiston analysointi

Teemahaastattelussa käytettiin nauhuria, jotta haastattelut tallentuisivat kokonaisuudessaan ja haastattelutilanne sujuisi jouhevasti. Litterointi tapahtui yhdessä sosionomiopiskelija Joonas Nyrkön kanssa, joka litteroi yläkoululaisten haastattelut. Haastattelut purettiin tarkasti tekstiksi. Teemahaastatteluun osallistuivat Kesämäen ja Kesämäenrinteen koulujen kaikki oppilaskunnan hallituksen jäsenet, jotka olivat koulussa haastattelupäivinä. Käytännössä alakoululta puuttui kolme haastateltavaa jäsentä, lisäksi eräs suoritettu haastattelu jäi vaillinaiseksi.

Analyysimenetelmänä käytin sisällönanalyysiä. Tuomen & Sarajärven (2009, 103 - 108) mukaan sisällönanalyysi tarkoittaa kuvausta dokumenttien sisällöstä sanallisesti ja sillä pyritään kokoamaan tietoa tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Aineistolähtöinen sisällön analyysi jaetaan kolmeen vaiheeseen: aineiston pelkistämiseen, ryhmittelyyn ja käsitteiden luomiseen ja aineisto järjestetään johtopäätösten tekemistä varten. Tämä ei ole tutkimuksen lopputulos, vaan lopputulos täytyy löytää järjestelystä aineistosta.

Opinnäytetyössäni analysoin ja tarkastelen hallitusten vastauksia kokonaisuuksina, jolloin lasten ja nuorten näkökulma nousee hyvin esiin. Järjestelin esiin nousseet ydinkohdat teemahaastatteluni teemojen alle aihekokonaisuuksiksi ja etsin väliluokan pelkistetyn vastauksen ja teeman välille yhdistäväksi tekijäksi, ns. yläluokaksi. Jos teemahaastattelusta etsitään asiakokonaisuuksia ja ydinajatuksia, ne on yhdistettävä ensin teema-alueittain (Hirsjärvi & Hurme, 2000, 141).

Haastatteluissa lapset ja nuoret kuvasivat omia ajatuksiaan ja tuntojaan vaikuttamisesta ja osallisuudesta. Taulukosta 5.4.1 näkyvät yhdistävän luokan ”Lasten ja nuorten kuulemisen malli” alle muodostuneet pää- ja yläluokat.

YHDISTÄVÄ LUOKKA	PÄÄLUOKKA	YLÄLUOKKA
Lasten ja nuorten kuulemisen malli	Osallisuus nuoren kokemana	Koti, koulu- ja lähiympäristö Vastuu ja mahdollisuus vaikuttaa Nuoren näkökulma Ryhmässä toimiminen
	Osallisuuden tukeminen nuoren näkökulmasta	Vapaa-aika ja harrastukset Itseilmaisu keinona Miten herättää kiinnostus kuulemiseen
	Kehittämideoita hankkeelle	Hallituksen toiminta V-päivä

Taulukossa 5.4.2 puolestaan näkyy esimerkki selvitysaineiston pelkistämisestä opinnäytetyössä

Alkuperäis-ilmaisu →	Pelkistetty ilmaisu →	Alaluokka →	Yläluokka →	Pääluokka
”No kyselemällä nuorilta niitten omia mielteitä ”	Nuorten mielteiden kysyminen	Nuorten mielteet	Nuorten näkökulma	Osallisuus nuoren kokemana

5.6 Luotettavuus ja eettisyys

Selvitys on tekijänsä ensimmäinen. Selvitystuloksissa on pyritty säilyttämään haastatteluaineiston ydinajatuksia, ja huomioitu, että aineisto on konteksti- ja tilannesidonnaista. Opinnäytetyössä on käytetty paljon lähdemateriaalia teoriaosioissa ja Kuulemisen mallin kuvailussa. Selvityksen lainaukset ja lähteet on merkitty tarkasti.

Hirsjärven ja Hurmeen (2000) mukaan tutkimushaastattelussa haastateltavat voivat vastata haastattelussa toisin kuin toisenlaisessa tilanteessa. Esimerkiksi pienet lapset voivat vastata helposti kyllä, jos ovat epätietoisia kysymyksestä. Tutkimushaastattelun laatua voidaan kuitenkin tarkkailla tekemällä hyvä haastattelurunko, omaamalla hyvä välineistö, tarkastelemalla tutkijan roolia ja vertaamalla muihin tutkimuksiin saatua materiaalia; onko kaikki käytettävissä oleva aineisto otettu huomioon. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 130, 184,189.)

Hirsjärven & Hurmeen (2000, 20) mukaan ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa tärkeimpiä eettisiä periaatteita ovat informointiin liittyvä suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys. Opinnäytetyössä lapset ja nuoret ovat olleet tietoisia, että heitä tullaan haastattelemaan opinnäytetyöhön. Opinnäytetyössä pyrin luottamuksellisuuteen ja riittävään informointiin, sekä säilyttämään yksityisyyden. Tuloksissa ilmenee suorissa haastatteluvastauksissa vain onko oppilas yläkoulun vai alakoulun hallituksen jäsen. Tulosten kannalta sukupuolella tai tarkalla iällä ei ole merkitystä. Raportoinnissa pyrin asiallisuuteen ja pitäydyn tulosten kannalta oleellisissa asioissa.

6 SELVITYKSEN TULOKSET

Selvityksen tuloksissa käsittelen Kesämäen koulun ja Kesämäenrinteen koulun hallitusten lasten ja nuorten vastauksia teemahaastatteluissa. Teemahaastattelut koostuivat kolmesta pääaiheesta: 1. Miten nuori kokee osallisuuden. 2. Miten osallisuutta voi vahvistaa nuoren mielestä, ja 3. Miten kuulemisen hanketta voi kehittää. Nämä ovat samalla opinnäytetyön selvitystehtävät 1 – 3. Lisäksi on 4. selvitystehtävä, joka on miten hankkeella voidaan tukea lasten ja nuorten osallisuutta.

6.1 Osallisuus nuorten kokemana

*Et myökin päästäs ehkä just vaikuttaa niihin juttuihin
– alakoulun hallituksen jäsen*

Teemahaastatteluvastauksissa nousee esiin, että vaikuttaminen ei ole lapsille ja nuorille luontevaa ja osa on epätietoisia, missä asioissa he voivat vaikuttaa. Oppilaiden vastaukset osallisuus nuoren kokemana - teemaan jakaantuvat neljään aihekokonaisuuteen lasten ja nuorten teemahaastatteluiden vastausten perusteella: 1. koulu, koti ja vapaa-aika, 2. vastuu ja mahdollisuus vaikuttaa asioihin, ja 3. osallistumisen motiivit ja omien mielipiteiden kertominen, sekä 4. toimiminen ryhmässä ja uudet kokemukset.

Haastatteluissa Kesämäen alakoulun oppilaat kertoivat osallistuvansa oppilaskunnan hallitukseen mm. halusta vaikuttaa ja kertoa mielipiteensä, uteliaisuudesta, halusta auttaa sekä luokan äänestyksen tuloksena. Useat Kesämäenrinteen oppilaskunnan hallituksen nuoret vastaavat, että nuoria kuullaan tänä päivänä lähinnä vapaa-ajan asioissa, mutta myös yleisesti nuoria koskevissa asioissa. Toisaalta myös hyvin moni vastaa, ettei osaa sanoa, miten nuoria kuullaan, kuullaanko. Oppilaskunnan hallitukseen nuoret kertovat tulleen valituiksi oppilaskunnan hallitukseen äänestyksessä, johon ensin asettuivat ehdolle luokassa. Kiinnostus, uteliaisuus ja kokeilunhalu ovat olleet osalla motiivina, osalla tunneilta pois pääseminen.

No miut on alkanu kiinnostaa enemmän nyt just tää vaikuttaminen ja tavallaan politiikka. Ett se ei oo, ennen se tuntu niin tylsältä ja sellaselt. Nyt se on alkanu kiinnostaa.

– yläkoulun hallituksen jäsen

Ett päästäs oppitunneilt paremmin pois.

– yläkoulun hallituksen jäsen

Kesämäen alakoulun hallituksen jäsenet haluavat haastattelun perusteella vaikuttaa koulumatkaan, koulupäivien pituuteen, kouluruokaan, koulukiusaamiseen, riitoihin luokassa ja välitunnilla lasten välillä, erilaisiin koulun aktiviteetteihin liittyviin välineisiin, kuten kirjat, keinut, telineet, vanhat pyörätelineet. Näihin kaivataan muutoksia. Vastaajat haluavat enemmän tekemistä koulun pihalle ja markat pois koulukirjoista. Lähiympäristöön liittyvät asiat kuten koulumatkan puuttuvat liikennevalot ja tupakoivat yläkoululaiset herättävät toivetta muutokseen.

Kesämäen alakoulun hallituksen lapset kertovat oppineensa oppilaskunnan hallituksessa ryhmässä työtä, toisten kuuntelemista, puhumisen taitoa, omien ajatusten sanomista sekä toisten nimiä. Osa kertoo puhumisen helpottuneen, kun on mm. puhunut mikkiin yleisön ja päättäjien edessä. Erityisesti alakoululaiset ja yläkoulun puolelta 7.-luokkalaiset kokivat tärkeäksi ryhmässä työskentelyn ja siitä saadut taidot: oman itsensä esille tuominen ja oman mielipiteen kertominen ryhmässä, ryhmän päätöksenteko, ideointi ja ryhmän tuki. Hyötynä Kesämäenrinteen oppilaskunnan hallituksen jäsenet sanovat itselleen hallituksessa olemisesta, että tietävät nyt paremmin, mitä oppilaskunnassa tehdään, miten vaikuttaminen on mahdollista ja miten se toimi heidän koulullaan.

No varmaan se, ku on niin paljon samas ryhmäs, ni sitte kuunnellaan kaikkia varmasti, ja sit se on kiva että kaikilta on tullu ideoita ja sitte että pystyy yhes päättämään. Se on ollu aika kiva. ja sit on oppinu nimiä”
– alakoulun hallituksen jäsenet

No se että kuuntelee ett mitä niillä on sanottavana ja yrittää auttaa ja ei jätä ketää kuuntelematta.
– yläkoulun hallituksen jäsen

Siis hallituksen puolelt just ett ties vähän niist asioista ja sit oli sillai kiinnostusta just tavallaan ku on ite sitä ollu järjestämässäkii. Ett kyl siit niinku hyöty tavaltaan ku oli hallituksessa. Ja tää v-päivä, ni kyl se nyt vaik päättäjät ei hirvee suorasti sanonu mitää, mut kuitenkin, ni kyl siit niinku sai jotain, semmosen alun aikaan.
– yläkoulun hallituksen jäsen

Osa lapsista ja nuorista kertoi kuitenkin myös, ettei ollut saanut hyötyä, tai oli epätietoinen asiasta. Kesämäenrinteen oppilaskunnan hallituksen jäsenten mielestä nuorten kuulemisessa on tärkeää nuorten mielipiteen kysyminen, heidän mahdollisuutensa päästä vaikuttamaan lähiympäristön asioihin sekä painoarvon antaminen heidän ajatuksilleen. Hallituksessa oleminen on monelle nuorelle avartava kokemus vaikuttamisen mahdollisuuksista ja tiedonlaajennus oppilaskunnan hallituksen toiminnasta. Osa yläkoululaisista kertoo, ettei tiennyt oikeastaan mitään toiminnasta ennen hallitukseen mukaantuloa. Oppilaskunnan hallituksessa useat nuoret sanovat toiminnan olevan hyvä juttu, koska kokevat, että voivat vaikuttaa enemmän ja ovat tietoisempia asioista ja sitä kautta kiinnos-

tuneempia kuin aikaisemmin. Myös nuorten asioiden eteenpäin vieminen koetaan tärkeänä ja uudet kokemukset.

Nuorten mielipiteet, ett ku aikuiset aattelee ett myö ollaan viel niin nuoria ett meil ei ois mielipiteitä. Asutaanhan myöki yhtlailla täällä ku vanhemmatki ihmiset. Miust ois tärkeetä ett meitki kuullaan.
– yläkoulun hallituksen jäsen

Oppilaskunnan hallitus, mie voin siel nostaa asioita, jos miul vaik kaverit sanoo jotai, ni mie pystyn siel nostaa asioita esille ja sit sen voi ehkä laittaa niinku nuorisovaltuustoon ja sitä kautta päättäjille.
– yläkoulun hallituksen jäsen

6.2 Osallisuuden vahvistaminen nuorten näkökulmasta

No sitä rupee miettimään ett ottaa asioita esille, että mitä pitäis, tai mitä pystyis vaikuttaa, ett jaa, tos onki jotai muutettavaa
– yläkoulun hallituksen jäsen

Teemahaastatteluiden edetessä ilmeni, että osallisuuden vahvistuminen nuorten näkökulmasta ryhmittyy vastausten perusteella kolmeen osaan Kesämäen koulun ja Kesämäenrinteen koulun hallitusten jäsenten vastauksissa: vapaa-aika ja harrastukset, itseilmaisuu ja oppilaskunta- ja valtuustotoiminta. Lasten ja nuorten kuulemisen mallin kannalta on tärkeä herättää kysymys miten aikaansaada kiinnostus kuulemiseen.

Kesämäen oppilaskunnan hallituksen jäsenet kertovat vaikuttamisen keinoiksi lapsia lähellä olevat asiat, kuten pihakeinut, leikkitelineet, koulumatkan liikennevalot, jotka kiinnostavat oppilaita. Myös esimerkiksi ilmoitus ”Nyt on sinun vuorosi auttaa” koulun seinällä voisi auttaa. Nuorten mukaan nuoria saa kiinnostuneemmaksi vaikuttamisesta juuri kuuntelemalla heitä ja heidän mielipiteitään asioista, ja olemalla kiinnostunut heidän ajatuksistaan. Tiedottaminen ja vaikuttamisen mahdollisuuksien kertominen on hyvä asia. Koetaan ettei voida vaikuttaa, koska ei tiedetä miten voidaan vaikuttaa asioihin. Nuorten mukaan nuoria saisi ehkä kiinnostuneemmaksi vaikuttamisesta, jos se olisi enemmän esillä mediassa ja nuorilta kysyttäisiin esim. Etelä-Saimaassa enemmän asioita.

Kesämäen alakoulun hallituksen jäsenet kokevat, että lasten ja nuorten kuulemisen malli on ok/hyvä juttu, ja että se heidän mukaansa luultavasti saa lasten mielipiteitä kuulumaan. Esiin nousee silti epätietoisuus mitä ja miksi tätä tehdään. Hallituksen jäsenet ovat asiasta kohtuullisen hyvin perillä, mutta asian eikonkreettisuus tuottaa hieman hankaluuksia pienemmille. Hankaluuksia lisää vielä se, että kun malli on uusi, epätietoisuus on kaikilla suurta, vaikka asiasta olisi tiedotettukin. Myös opettajilla on esiintynyt epätietoisuutta, haastatteluista käy ilmi. Epätietoisuutta ilmenee myös yläkoulun puolella, haastatteluista käy ilmi.

Kaikki aina välttämättä tiiä, niiku, jos on jossakin hallituksessa ni pystyy vaikuttamaan mihinkään, ni vois olla vaik vähän enemmän infoa, et miten, mitä siel tehään ja näi.

– yläkoulun hallituksen jäsen

Nuorten ja päättäjien välisen linkin ja väylän vahvistaminen koetaan tärkeänä. *No ainaki siin ett miten niinku tietoo siirtyy niinku täält päättäjiltä niinku nuorille. Ett just, ett ku sitte sanotaan vaa, ett käykää Lappeenrannan nettisivuilla, kuka siel käy sitte? Kuka nuori käy Lappeenrannan nettisivuilla ettimäs tietoo?*

– yläkoulun hallituksen jäsen

Vaikuttamisen tulisi olla lasten ja nuorten mukaan vapaaehtoista, kivaa ja mielekästä. Esimerkiksi aiheeseen liittyvien ”kivojen julisteiden” tekeminen voisi auttaa, sekä ”erikoispäivät”, kuten Monarilla järjestetty Nuorisovaltuustolle saa esittää kysymyksiä - päivä, kertoo eräs nuori.

6.3 Kehittämisideoita hankkeelle

Pitäs antaa vaikkapa enemmän tietoo siitä että tääl tosiaanki pystyy vaikuttaa, ett tää ei oo mikää turha homma. Ku jotku luulee ett ei täällä pysty mitää muuttamaan.

– yläkoulun hallituksen jäsen

Tässä luvussa käsittelen lasten ja nuorten projektissa syntyneitä kehitysideoita Lasten ja nuorten kuulemisen mallista. Kehittämisideat jakaantuvat hallituksen toimintaa ja V-päivää kehittäviin ideoihin ja huomioihin. Lasten mukaan he voivat myös huomioida ja kysyä *Onko kaikki hyvin ja sit jos ei oo, niin sitten ottaa kantaa*, kertovat alakoulun hallituksen jäsenet. He pitävät tärkeänä, että kaikki

oppilaat näkevät, miten muutosta tehdään, eli osallistuvat V-päivään ja ovat voineet esittää kysymyksiä kysymysten keräämisvaiheessa.

Kesämäen alakoulun hallituksen jäsenten esittämiä kehitysideoita on paljon kuten Kesämäenrinteen yläkoulun hallituksellakin. Alakoulun hallituksen jäsenet toivovat toiset koulut mukaan oppilaskuntatoimintaan ja enemmän koulujen välisiä kilpailuita. He myös toivovat kunnon luokkatilat hallituksen toiminnalle ja sopivat ajankohdat hallituksen kokouksille. Kokoukset eivät saisi olla liian aikaiseen tai myöhään oppilaille. Jäsenet toivovat tietoa enemmän kaikille oppilaille ja opettajille, mitä on oppilaskunnan hallitus, sen toiminta ja V-päivä. Mitä voi vaikuttaa ja miten. V-päivään toivotaan rennompaa tunnelmaa, ja esimerkiksi kysymysten esittämistä mikrofoniiin voisi harjoitella. Toivomusta on myös löytää jotain vähentämään tilaisuuden tylsyyttä, eli jotain tapahtumaa mukaan. Osa alakoulun hallituksen lapsista sanoo että V-päiviä voisi olla useamminkin, osa sanoo että vuoden parin välein olisi hyvä.

Kesämäenrinteen hallituksen jäsenten mielestä kuulemisen mallia voisi tehdä vielä enemmän nuorten näköiseksi. Tämä tapahtuisi vielä enemmän kuuntelemalla nuoria ja mitä heillä on sanottavana ja järjestämällä toiminnalle sopivat tilat. Tiedonkulkua nuorilta, opettajille, päättäjille ja toisille nuorille, toivotaan paremmaksi. Tietoa oppilaskunnan hallituksen toiminnasta ja oppilaiden vaikutusmahdollisuuksista sai liian myöhään. Olisi ollut kannattavaa saada ja antaa tietoa aikaisemmin, jolloin muutkin oppilaat olisivat tulleet paremmin, mitä hallitus tekee, kertovat nuoret.

V-päivä saa Kesämäenrinteen hallituksen jäseniltä kritiikkiä lähinnä kestoltaan, se on liian uuvuttava loppuvaiheessa, sekä tilan pienuudesta. Penkkejä miettii useampi nuori vastauksissaan. Lisäksi kenties jotain tarjottavaa voisi heidän mukaansa olla. V-päivässä osa nuorista toi esille tavan puhua nuorille. Useampi nuori muisti Metku-hankkeen V-päivästä, ja nuoren mielestä tämä puhuja on jäänyt nuorille mieleen (Minna Pirilä-Martti). *Hän puhui nuorille suunnatusti, ei jäykästi ja muisti hymyillä*, eräs nuori kertoo. Toinen nuori nostaa esiin sen että *päättäjät sanoivat V-päivässä juu, pistetään mietintään. Mutta tuskin mitään tapahtuu*, miettii hallituksen jäsen.

Kesämäenrinteen hallituksen jäsenten mukaan V-päivää voisi kehittää niin, että ala-aste tulisi eri aikaa kuin yläaste, taustalla ajatus tilaisuuden lyhentymisestä. Koulun oppilaat eivät esittäneet itse omia kysymyksiään V-päivässä ja osa hallituksen jäsenistä koki että kysymysten kysyminen ei ollut luontevaa, ja se ei oikein toiminut. Joillakin Kesämäenrinteen yläkoulun luokilla ilmeni ongelmia myös osallistumisessa kysymysten tekoon koko koulun voimin.

Esimerkiks meiän luokka, en tiä mistä syystä, ite olin sillon pois, mut ei päässy siihen niitä kysymyksiä tekemään oikeestaan ollenkaan. Ett mie en tiä mitä siin oli, mut kuitenkin näi. Ett siitähän oli vissiin muitaki luokkia sit jääny pois. Mut se oli sellai, ett sit oli vaa niinku osa oppilaista tavallaan päässy tekemään niit kysymyksiä. – yläkoulun hallituksen jäsen

Kehittämisideoihin nousi yläkoululla myös ajatus että oppilaskunnan hallitus voi olla nykyistä suurempi, esimerkiksi noin 15 henkilöä, jolloin ideoita olisi enemmän, lisäksi niin että kaikki vapaaehtoiset pääsisivät mukaan. Nyt oli mahdollista osallistua myös ihan vitsinä omalta luokaltaan, vaikka halukkaita voisi olla toiselta luokalta useampiakin, eräs nuori pohtii.

Riittävä tiedotus uudessa projektissa on erittäin tärkeää. Se että lapset ja nuoret tietävät mitä tekevät ja miksi on ensiarvoisen tärkeää motivaation ylläpitämiseksi ja toiminnan ymmärtämiseksi. Teemahaastatteluissa nousee esiin myös lasten ja nuorten epävarmuus omasta roolistaan uudessa toimintamallissa hallituksen jäsenenä, sekä yleinen epätietoisuus hallituksen toiminnasta kouluilla: *yhes vaiheessa kaikki ei ymmärtäny mikä se v-päivä on, jotkut opettajatkään eivät ymmärtäneet, mutta saatiin selitettyä. – alakoulun hallituksen jäsen*. Silloin hallitus kulki luokissa kertomassa ripeällä tahdilla, mikä V-päivä on. Alakoulun hallituksen jäsenet kokivat tämän hyvänä tapana toimia.

Loppujen lopuksi: *Niille kaikki nää, tietoo mitä myö ollaan täs kerätty. Ett mitä kannattaa tehdä, mitä vois muuttaa parempaan suuntaan. Ja sitte, no, antaa niille jotain pohjaa milt voi alottaa, ett nitte ei tarvi alottaa alusta niinku meiän. – yläkoulun hallituksen jäsen*

Alakoulaiset antavat vihjeitä seuraavalle koululle: *Ei tarvitse turhaan jännittää, lähtekää rohkeasti mukaan. Kaikkiin kokouksiin kannattaa tulla, ja jos on varajäsenet kokouksessa, kannattaa varajäsentien olla tarkkana ja kertoa mitä on käyty. Ei kannata tehdä turhia kysymyksiä (jos tietää jo vastauksen). Kannattaa ilmaista itteään niin, sitten ne asiat selviää ja kannattaa sanoa se mitä aikoo,*

niin ei jää vaivaamaan. Tarvii olla hyvät hermot jos ryhtyy. Kannattaa kuunnella sitä toista, sillä saattaa olla parempi idea kuin itelä, ei saa torjua muiden ideoita heti, huonompiakin voi muokata yhdessä.
– alakoulun hallituksen jäsenet

6.4 Nuorten tukeminen mallin avulla

Osallistumista helpottamaan on kehitetty erilaisia menetelmiä, joiden avulla lapset ja nuoret voivat helpommin ilmaista näkemyksiään ja toiveitaan. Menetelmien avulla jokaisen ääni tulee kuuluviin, myös hiljaisten ja ujojen. Lasten ja nuorten tulisi olla mukana projektin joka vaiheessa: ideoinnissa, suunnittelussa, päätöksenteossa, toteutuksessa ja arvioinnissa. (Horelli ym. 1998, Koskisen 2007, 136, mukaan.)

Tästä selvityksestä ilmenee, että mahdollisuus vaikuttaa omilla mielipiteillään ja tulla kuulluksi sekä saada kertoa oma mielipiteensä, on lapsille ja nuorille tärkeä. Kuitenkin lapsen tai nuoren tarve vaikuttaa ja osallistua ei ole synnynnäistä ja omaksuminen vaatii harjoittelua ja mahdollisuuden oppia (Nousiainen & Piekari 2007). Lasten ja nuorten kuulemisen malli on kouluille väline, jonka avulla voi lisätä lasten ja nuorten huomiota heidän omiin mahdollisuuksiinsa toimia ja ottaa kantaa.

Lasten ja nuorten tukeminen mallin avulla tapahtuu kouluympäristössä yhdessä luokkayhteisöjen ja eri-ikäisten lasten ja nuorten kanssa sekä yhteistyössä ohjaavan opettajan ja muiden aikuisten kanssa. Tämä vahvistaa yhteisöllisyyttä, toiminnallisuutta ja madaltaa kynnystä toimia. Käytännössä innostaminen toteutetaan usein projektimuotoisena alueellisesti ja yhteisökohtaisesti toiminnan avulla. Innostamisen tarkoitus on luoda projektin päättymisen jälkeenkin jatkuvia kehitysprosesseja. Tavoitteena on, että yksilöt saavat innostusprojektin kautta valmiuksia sosiokulttuurisen kehityksen toteuttamiselle omassa elämässään ja yhteisössään, sekä voimavaroja elämänlaatunsa kehittämiseen. (Nivala 2008, 293.)

Haastattelujen perusteella Kesämäen ja Kesämäenrinteen hallitusten lapset ja nuoret kokivat V-päivän yrityksenä saada lasten ja nuorten ajatuksia paremmin esille. Ennen kaikkea lapset ja nuoret toivovat näkyviä tuloksia. Koulun työntekijät saivat tietoa koulussa lapsia ja nuoria kiinnostavista asioista, jotka ovat kiinnittäneet lasten huomion syystä tai toisesta, ja paikalliset päättäjät tarkastelivat omaa aluettaan lasten ja nuorten näkökulmasta.

Kesämäen oppilaskunnan hallituksen mukaan Lasten ja nuorten kuulemisen malli hanke toimi ”aika hyvin”, kertovat lapset. Hallituksen jäsenet kokevat, että on tärkeää ottaa esille heitä lapsia kiinnostavia asioita, jotka lapset ovat itse valinneet. Tärkeänä koettiin myös, että kuultiin, mitä päättäjät vastasivat kysymyksiin. V-päivä koettiin onnistuneeksi, siitä oli mm. hyvin kirjoitettu lehteen.

Saatiin niiku vaikuttaa tavallaan, niiku kertoo niille päättäjille, että ni mikä on meistä tärkeätä. Pääs ilmasemaan itteesä ja sit vaikuttamaan näihin asioihin – alakoulun hallituksen jäsenet

Kesämäenrinteessä yleisesti oppilaskunnan hallituksen nuorten mukaan Kuulemisen malli onnistui ”ihan hyvin” sekä kokemukset hankkeesta ovat myönteisiä – *hyvä/ihan hyvä, mukavaa*. Suhtautuminen näkyviin muutoksiin on hieman varauksellista suhteessa, tapahtuuko mitään muutoksia, mutta odottavalla kannalla. Muutosta on tapahtunut myös konkreettisella tasolla. Eräs nuori kertoo, että ihmiset tulevat käytävälläkin kertomaan, jos jotain pitäisi parantaa tai muuttaa. Eräs nuori mainitsee myös, että jos ei muutoksia heidän aikanaan, niin kenties nuorempien sisarusten kohdalla, kun he tulevat yläasteelle.

Pidemmällä tähtäimellä kuulemisella on vaikutusta lapsen tai nuoren kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ennaltaehkäisevänä tekijänä, jolloin kyvyllä aktivoitua ja kuulua yhteisöön sekä ajaa itselle merkityksellisiä asioita yhdessä muiden samanhenkisten kanssa, vähennetään osattomuuden, passiivisuuden ja välinpitämättömyyden kokemusta. Yhteiskuntaan kiinnittyminen, osallisuus ja osallistuminen edellyttävät riittävän yhteiskunnallisen identiteetin ja subjektiuden kokemusta. Osallisuuden vahvistuminen koostuu arjen asioista ja lapsille ja nuorille tärkeistä asioista, joissa he kokevat olevansa hyviä. Kuuleminen auttaa lapsia ja nuoria huomaamaan miten ja mitkä asiat ovat heille tavoitteellisia ja merkityk-

sellisiä ja mitkä keinot luontevia, lisäksi se tutustuttaa heidät lähiympäristönsä toimintaan.

6.5 Tulosten yhteenveto

Kesämäen ja Kesämäenrinteen hallitusten jäsenet kokivat vaikuttavansa harrastusten ja sosiaalisten verkostojensa kautta. Koulun toimintaan ja lähiympäristön muutoksiin vaikuttaminen koettiin vieraampana. Tärkeitä osallistumispaikkoja ja -verkostoja olivat harrastukset ja kaverit. Lapsilla painottuu harrastusten ja kodin merkitys, nuorilla enemmän oma tila, vapaa-aika ja kaverit. Vastauksissa ilmeni, että lapset ja nuoret tarvitsevat tietoa kuinka vaikuttaa, miten, missä, ja milloin. Lapset ja nuoret kokivat tärkeäksi avoimen keskustelun, mielipiteidensä kunnioittamisen, aidon kuuntelemisen ja asioista kysymisen.

Sosiaalipedagogisesta näkökulmasta osallisuuden vahvistamisessa on kyse lapsen ja nuoren arvovalinnoiden tukemisesta subjektiutta ja osallistumista vahvistavalla tavalla. Lapset ja nuoret tekevät elämässä valintoja, jotka voivat auttaa tai haitata heidän kiinnittymistään ympäröivään yhteiskuntaan. Kiinnostuminen yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta heijastaa usein sisäistä arvomaailmaa ja tarvitaan kokemus toiminnan mielekkyydestä ja motivaatiota siihen, että lapsi tai nuori kiinnostuu osallistumaan. (Hämäläinen 2003, 79.)

Lasten ja nuorten kuulemisen kiinnostavuutta voi lasten ja nuorten mukaan lisätä tekemällä yhdessä asioita nuorten näkökulmasta, jatkamalla V-päiviä, mainostamalla tapahtumaa ja hallitustoimintaa enemmän, sekä saamalla näkyviä tuloksia. Näkyvät tulokset lisäävät lasten ja nuorten mielipiteiden esilletuloa ja vahvistavat heidän uskoaan mahdollisuuksiin vaikuttaa. Lasten ja nuorten vastauksista ilmenee, että keskeistä on riittävä informaatio projektista, miten ja missä lapsi tai nuori voi vaikuttaa. Sekä lapset että nuoret kertoivat saaneensa itselleen uskallusta ja tietoa miten vaikuttaminen voi olla mahdollista. Vastauksissa ilmenee kuitenkin myös välinpitämättömyyttä, ja se on enemmän ominaista vastausten perusteella nuorille. Konkreettisuus on tärkeää varsinkin pienemmille alakouluikäisille lapsille. Lasten vastauksissa lapset kiinnostuisivat esimer-

kiksi pihajuttujen, telineiden ja liikennevalojen parantamisesta. Nuoret puolestaan saisi kiinnostumaan järjestämällä toimintaa, sekä hyödyt nuorille, esim. pääsee tunnilta pois tai jotakin bonusta osallistumisesta.

Nuoria kiinnostavat vapaa-aikana kaverit ja yhdessä ajan viettäminen, sekä erilaiset harrastukset. Merkittäväksi nousi kavereiden kanssa oleminen. Erilainen tekeminen on tärkeää sekä oma aika ja nuorille suunnatut paikat. Itseilmaisun välineiksi lapset ja nuoret vastaavat erilaisia asioita, mm. mielikuvaharjoittelun, toisten kuuntelemisen ensiksi, päättäväisyyden, itsensä rohkaisemisen, sosiaaliset verkostot ja omat onnistumisen kokemukset. Lasten ja nuorten vastuksissa nousi esiin kuulemiseen liittyvän vastuun ja uskottavuuden kokemus koettiin vastausten perusteella yllättäväksi ja hienoksi asiaksi. Vastauksissa näkyi herännyt motivaatio ja halu viedä omia asioita eteenpäin.

Hallituksen toiminnassa keskusteltavaksi nousevat luokkatilojen pysyvyys, kokousajat ja tiedottaminen. Parannustoiveita oli että hallituksen toimintaan saataisiin pysyvyyttä ja säännöllisyyttä, tila olisi pysyvä ja hyvin käytössä hallituksen toiminnalle sekä tapaamisajat sopivia lapsille ja nuorille. Hallituksen toiminnasta tulisi tiedottaa paremmin kaikille oppilaille, myös jäsenille ennen hallitukseen tuloa. On tärkeää, että myös muut lapset ja nuoret sekä opettajat tietäisivät enemmän, mistä on kyse.

Hallitukset kommentoivat, että V-päivän tila oli aika pieni ja tilaisuuden ajallista pituutta voisi lyhentää jakamalla tilaisuus kahteen osaan: yläkoululle ja alakoululle erikseen. Tilaisuuden käytännön asiat, kuten toivomus penkeistä saliin ja tilaisuuden pituuden lyhentäminen, nousivat esiin. V-päivästä esitettiin myös toivomuksena toiminnallisuuden lisäämistä V-päivän aamuosioon 8-luokkalaisille. Lapset ja nuoret toivovat myös, että he ymmärtäisivät, mitä päättäjät vastaavat. Toivottiin myös, että päättäjien vastauksien lisäksi tapahtuisikin jotakin, eikä pelkästään annettaisi lupauksia, ja että sitoutuminen yhteiseen asiaan olisi molemminpuolista. Kehitettävää on nuorten mielestä myös tiedon tuomisessa nuorille päättäjien taholta.

7 POHDINTA

Lapsen tai nuoren vastuu ja mahdollisuudet vaikuttaa, ovat erilaisia. Pienemmillä lapsille osallistuminen on enemmän aikuisten toiminnasta riippuvaa ja siihen turvautuvaa. Nuorilla osallistumiseen liittyy myös paljon kapinahenkisyyttä ja murrosiän nuoren asennetta. Tärkeää on yhdessä tekeminen ja luovuus sekä innokkuus, ja ne vaativat vetäjältä/henkilökunnalta suurta sitoutumista ja resursseja.

Sosiaalipedagogiikassa yhteiskunnallista todellisuutta tarkastellaan erityisesti siltä kannalta miten se mahdollistaa yhteiskunnan jäsenten ihmisenä kasvamisen. Tähän liittyy persoonallisuuden monipuolisen kehittyminen, sosiaalisen identiteetin ja yhteiskunnallisen toimintakyvyn rakentuminen, osallisuuden ja osallistumisen, elämänlaadun kannalta keskeisiin toimintajärjestelmiin ja yhteisöihin kiinnittyminen sekä riittävän elämänhallinnan ja subjektiuden saavuttaminen. Yhteiskunta määrittyy ihmisten kasvuolosuhteiksi, ja yhteiskunnallisia ilmiöitä tarkastellaan ensisijaisesti yksilön kasvumahdollisuuksien näkökulmasta. (Hämäläinen 2003, 60.)

Kuulemisen mahdollistaminen kouluilla on kokonaisvaltaisesti tärkeää oppimiskokemusta lapsille ja nuorille. Tulokset voivat näkyä vasta monen vuoden päästä, tai voi olla että ne eivät näy ikinä missään tilastoissa. Kuitenkin hyvään oloon ja aktiivisuuteen rohkaiseminen koulussa on pieni ele verrattuna siihen kaikkeen yksilölliseen ja yhteiskunnalliseen hyötyyn mitä lapsilla ja nuorilla on mahdollista saada ja oppia tällaisesta projektista, jos se tehdään lasten ja nuorten ehdoilla ja heitä kunnioittaen.

Sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on edistää kulttuurista osallistumista ja innostaa ihmisiä elämisen laatua parantamaan kriittiseen ja luovaan toimintaan. Se on työmuoto ja pedagoginen vaikuttamisen tekniikka, jossa korostetaan ihmisten tietoisuuden herättämistä aktiiviksi toimijoiksi itsensä ja yhteisöjensä kehittämiseksi. (Hämäläinen, 2003, 72.)

Kun lapsi kasvaa ja siirtyy koulussa luokka-asteittain eteenpäin, hänen ajatusmaailmansa muuttuu ja usko omiin kykyihin vaikuttaa asioihin tuntuu vähenevän. Ympäristöllä on suuri merkitys lapsen kykyjen kehittymiseen. Nuoret tuntuvat ajattelevan, että he voivat vaikuttaa pienempiin asioihin, mutta suurten linjauksien muutokset eivät nuorten mielestä tunnu kuuluvan heille. Tämä on kasvuvaihe, jossa lapset ja nuoret tarvitsevat aikuisen tukea ja rohkaisua omiin kykyihinsä ja mahdollisuuksiinsa. Lasta tai nuorta ei voi rohkaista liikaa tai innostaa liian hyvin. Kaikki lasten ja nuorten toiminta, jossa lapset ja nuoret toteuttavat itseään on merkittävää heille itselleen ja näin lisää hyvinvointia.

Sosiaalipedagoginen työ on aivan erityisesti ”identiteettityötä”. Identiteetin rakentumisessa on tärkeää tukea sekä minä - että me- identiteetin tasapainoista kehittymistä. Itsetuntemus ja sosiaalinen identiteetti ovat yhteiskunnallisen osallistumisen ja osallisuuden perustekijöitä. Ne myös kehittävät ihmisessä yhteiskunnallisen osallistumisen ja erilaisiin yhteisöihin kuulumisen kautta. Ihminen rakentaa identiteettiään paitsi vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin myös suhteessa yhteiskuntaan ja niihin yhteisöihin, joihin hän kuuluu ja joissa hän toimii. (Hämäläinen, 2003, 69–70.)

Kuulemisen avulla lapsia ja nuoria voidaan tukea kuuntelemaan itseään ja osoittamaan epäkohtia ympäristössään. Osa lapsista ja nuorista on uudessa tilanteessa ennemmin kuuntelijoita ja tarkkailijoita kuin aktiivisia toimijoita. Mahdollisuus toiminnalliseen kansalaisvaikuttamiseen ja osallistumiseen ryhmässä vahvistaa uskoa aktiivisuuteen ja osallistumiseen ja antaa jaettuina onnistumisen kokemuksia. Kuka vahvistaisi lapsen tai nuoren ajatusta ja kokemusta omista mahdollisuuksistaan vaikuttaa ympäristöönsä paremmin kuin toinen lapsi tai nuori?

Kuuleminen lasten kanssa työskentelynä vaatii erilaista suhtautumista. Lapset tarvitsevat enemmän tukea ja konkreettisuutta toiminnassaan. Lapselle oppilaskunnan toiminta voi olla ikään kuin roolileikkiä. Leikin muodossa opitut asiat ovat lapselle miellyttävä tapa oppia. Nuorten kanssa kuuleminen työskentelymuotona vaatii kykyä motivoida ja innostaa nuori vapaaehtoiseen toimintaan ja saada tämä vielä sitoutumaan siihen. Aina tämä ei onnistu. Kuuleminen vaatii

innostavalta aikuiselta kiinnostunutta asennetta nuorten asioihin ja mahdollisuu-
teen vaikuttaa asioihin. Nuorilta kuuleminen oppilaskunnan hallituksessa vaatii
sitoutumista hallituksen toimintaan ja yhdessä luotuihin päämääriin. Lapset ja
nuoret ovat kiinnostuneita ympäristöstään, mutta he tarvitsevat aikuisen neuvo-
ja ja tukea oppiakseen, miten he voivat tuoda itseään rohkeasti esiin ja osallis-
tua lähiympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.

Vaikka vaikuttaminen mahdollistaa lapselle ja nuorelle tilaisuuden kertoa mieli-
piteensä, sen ei ole tarkoitus painostaa osallistumaan, tai muokata lasta tai
nuorta ajattelemaan jollakin tietyllä tavalla. vaikuttamisen tarkoitus auttaa ja
rohkaista omaksumaan aktiivisuutta ja kansalaisvelvoitteita. Kenties tämä tuot-
taa joskus myöhemmin nuoren elämään hyötyä. Eräs haastateltavista sanoi
"tämä on alku" puhuessaan kuulemisesta koulussaan. Jatkan hänen ajatuk-
seensa, että loppu on innostuneista aikuisista ja aktiivisista nuorista kiinni, miten
koulukohtainen yhteistyö päättäjien kanssa jatkuu.

Verrattuna lähtötilanteeseen, jolloin kouluissa ei ollut varsinaista oppilaskunnan
hallitusta, olen odottanut löytäväni opinnäytetyöni haastatteluiden tuloksista
muutosta nuorten ajatuksissa ja suhtautumisessa kuulemiseen. Muutos ei ollut
tutkimukseni aiheena, mutta sillä on merkitystä kuulemisen jatkuvuuden kannal-
ta. Nuoret voivat kiinnostua kuulemisesta, mutta siinä täytyy saada aikaan myös
tuloksia, jotta lasten ja nuorten usko omiin vaikuttamisen mahdollisuuksiinsa
pysyy yllä ja tuloksia syntyy henkilökohtaisella tasolla nuoren omassa asen-
teessa.

Mahdollisuudet jatkokehittämishaasteisiin ovat moninaiset. Jatkokehittämisai-
heena opinnäytetyölle voi olla selvitys, miten kuuleminen kehittyy seuraavina
vuosina Lappeenrannassa, esimerkiksi Lappeenrannan koulujen oppilaskuntien
tulevan kokonaisrakenteen kuvaaminen tai tarkempi kuvaus tulevasta kehitty-
västä oppilaskuntatoiminnasta Lappeenrannassa jossakin koulussa. Jos ajatel-
laan lasten ja nuorten sosiaalispedagogista näkökulmaa, jatkotutkimusaiheena
voi olla lasten kuuleminen päiväkodissa, jolloin voi keskittyä sinne lasten kuu-
lemiseen heidän arjessaan, sillä vaikuttaminenhan tulisi mahdollistaa 5-
vuotiaasta ylöspäin. Mielenkiintoista olisi myös tutkia miten nykyiset hallitusten

jäsenet kokevat vaikuttamisen ja osallisuuden esimerkiksi vuoden tai kahden päästä.

Opinnäytetyö on ollut kasvattava kokemus itsenäiseen kirjalliseen prosessiin ja tiedonhankintaan. Asiat on opittu kokemalla, kuten hallituksen lapset ja nuoret ovat oppineet pilottiprojektissa. Lasten ja nuorten kanssa toimimisesta olen nauttinut suuresti ja koen, että tein opinnäytetyön aiheesta, jolla on yhteiskunnallista merkitystä. Löysin paljon itselle merkittäviä asioita opinnäytetyöni aihepiireistä, ja kasvoinkin tulevana ammattilaisena ja yksilönä prosessin aikana. Lapset ja nuoret ovat mahtavia persoonia, ja heidän kanssaan uskon tekeväni töitä tulevaisuudessa

LÄHTEET

Gretschel, A. 2007. Nuori – ei asiakkaaksi, vaan vaikuttamaan nuorisotyön keinoin. Teoksessa Hoikkala, T, & Sell, A.(toim.) Nuorisotyötä on tehtävä: Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy, 243 – 262.

Gretschel, A (toim.). 2009. Nuorten vaikutusmahdollisuuksien arviointi 2008. Helsinki: Suomen nuorisoyhteistyö –Allianssi Ry. www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/kasikirja.pdf (luettu 21.9.2009)

Gretschel, A. 2008. Nuorisovaltuuston henki. Teoksessa Gretschel, A & Kiilakoski, T.(toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 105 -118.

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2000, Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino

Hirsjärvi, S & Remes, P & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Keuruu: Tammi

Hämäläinen, J & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY

Hämäläinen, J. 2003. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Opetusjulkaisuja 1/1999. Kuopio

Kiilakoski, T. 2008. Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Gretschel, A & Kiilakoski, T.(toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 8-23.

Koskinen, S. 2008. Lähiympäristöön vaikuttavaa ympäristökasvatusta. Teoksessa Gretschel, A & Kiilakoski, T.(toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino Oy, 131–143

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino

Kurki, L. 2006. Sosiaalikuraattorina koulussa. Teoksessa Kurki, L, Nivala, E & Sipilä - Lähdekorpi. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 38–100

Kurki, L, Nivala, E & Sipilä-Lähdekorpi, P. 2006. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Hakapaino Oy

Joensuu, M. 2008. Millaista roolia lapselle tarjoavat kuntien lapsipoliittiset ohjelmat? Teoksessa Gretschel, A & Kiilakoski, T.(toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino Oy, 144-157)

Kuntalaki 17.3.1995/365

Lappeenrannan kaupungin nuorisopalvelut 2009. Kesämaen V-päivä 22.4.2009
<http://www.lappeenranta.fi/?deptid=18211> (luettu 31.8.2009)

Lappeenrannan kaupungin nuorisopalvelut 2009. Kesämaen V-päivän tuotanto-
aikataulu. <http://www.lappeenranta.fi/?deptid=18214> (luettu 8.9.2009)

Lappeenrannan kaupungin nuorisopalvelut 2009. Nuorten kuuleminen Lappeen-
rannassa. <http://www.lappeenranta.fi/?deptid=18209> (luettu 31.8.2009)

Lasten ja nuorten hyvinvointiselonteko III. 2006. Lappeenrannan Lasten ja nuor-
ten hyvinvointityöryhmä. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tavoitteet; uhat ja mah-
dollisuudet; toimijat ja keinot.

Lappeenrannan nuorisovaltuusto. 2008. Nuorisovaltuuston pöytäkirja
11.2.2008. <http://kokoushallinta.lappeenranta.fi/dynastyweb/kokous/20081349-4.HTM> (luettu 7.9.2009)

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007 – 2011. Opetusministeriö.
2007. Lasten ja nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmät.

Manninen, J. 2008. Oppilaiden osallisuus koulussa. Teoksessa Gretschel, A &
Kiilakoski, T.(toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino Oy, 119-130

Nivala, E. 2008. Kansalaiskasvatus Globaalin ajan hyvinvointiyhteiskunnassa –
Kansalaiskasvatuksen sosiaalipedagoginen teoriakehys. Snellman-instituutin A-
sarja 24/2008. Kuopio.

Nousiainen, L. & Piekkari, U. 2007. Osallistuva oppilas – yhteisöllinen koulu:
toimivan oppilaskunnan opas. Opetusministeriön julkaisuja 2007:32.

Nuorisolaki 21.1.2006/72

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. pai-
nos. Jyväskylä: Gummerrus kirjapaino Oy

Vehviläinen, J. 2005. Rajatonta palvelua? – Nuorten osallisuushankkeen arvi-
oinnin väliraportti. Helsinki

Vesikansa, S. 2007. Demokratiaperiaatteen soveltaminen. Teoksessa Hoikkala,
T, & Sell, A.(toim.) Nuorisotyötä on tehtävä: Menetelmien perustat, rajat ja
mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy, 191 – 216

Vilkka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Vaajakoski: Tammi

Kesämäen koulu
SAATEKIRJE
Hallituksen jäsenille ja varajäsenille

LIITE 1
22.4.2009

TERVETULOA HAASTATTELUUN!

Olette mukana Kesämäen oppilaskunnan hallituksessa ja V-päivä tapahtumassa. Tervetuloa haastatteluun jossa kyselen teidän ajatuksianne aiheesta. Haastattelu on lyhyt, noin 15 minuuttia ja se tehdään tiistaina 28.4 musiikkiluokassa, Talo 4.

Sinun mielipiteesi on tärkeä! Sano siis rohkeasti mitä ajattelet! Haastattelua ei tarvitse jännittää.

Haastattelu nauhoitetaan, jolloin teidän ajatuksenne tulevat myöhemmin esiin sellaisina kuin ne sanoitte. Nauhoittaminen helpottaa asioiden talteen keräämistä. Nauhat hävitetään aukikirjoittamisen jälkeen ja tulevista vastauksista ei käy ilmi vastaajan nimeä. Voitte siis vastata huolettomasti.

Arvoisat varajäsenet, jos hallituksen jäsen ei pääse tulemaan haastatteluun, tule rohkeasti hänen paikalleen, jokaiselta luokalta on hyvä olla 2 lasta.

Haastattelu on osa valmistumistyötäni sosiaaalialalla ja osa Nuorten kuulemisen malli-hanketta Lappeenrannan kaupungin Nuorisotoimella. Hankeen avulla me pyrimme yhdessä teidän kanssanne saamaan lasten ajatukset myös aikuisille ja päättäjiille saakka.

AIKATAULUA

Hallituksen jäsenet tulkaa musiikkiluokkaan, Talo 4 seuraavasti. Jos hallituksen jäsen ei ole koulussa, varajäsen voi tulla hänen tilalleen.

Tiistai 28.4, musiikkiluokka Talo 4

Haastattelun jälkeen pääsette takaisin tunnille/välitunnille!

Jos on jotain kysyttävää, minulle voi soittaa tai laittaa viestiä, sekä Hannu Taskistelta tai Tuula Kalliolta voitte myös kysyä, jos aikataulu tuottaa teille ongelmia. Luokat voivat esim. vaihtaa aikoja keskenään. Pääasia että kaikki pääsevät tulemaan.

Terveisin, Minna Korhola
sosiaaalialan opiskelija
minna.korhola@student.saimia.fi,
045 2341482

Kesämäenrinteen koulu
SAATEKIRJE
Hallituksen jäsenet

LIITE 2
22.4.2009

TERVETULOA HAASTATTELUUN!

Haastattelun teidät hallituksen jäsenet keskiviikkona 28.4 klo 8-13 BG1 luokassa. Aiheena osallistumisenne oppilaskunnan hallitukseen ja V-päivä-tapahtumaan. Haastattelu on lyhyt, noin 15-20 minuuttia. Aikataulu on alla ja muutokset vielä mahdollisia, jos tarvetta ilmenee.

Haastattelu on tilaisuus kertoa mitä ajattelet miten teitä nuoria mielestäsi kuul-
laan, miten kuulemisen malli-pilotti mielestäsi toimi koulullanne, ja mitä mallissa
voisi kehittää.

Haastattelu nauhoitetaan, jolloin teidän ajatuksenne tulevat myöhemmin esiin
sellaisina kuin ne sanoitte. Jokainen mielipide on arvokas, ja haastattelua ei
tarvitse jännittää. Huomatkaa, Nyt Teitä Kuunnellaan. Vastauksista ei tule
käymään ilmi vastaajan nimeä ja haastattelunauhasta hävitetään aukikirjoittami-
sen jälkeen.

Haastattelu on osa valmistumistyötäni sosiaaalialalla ja osa Nuorten kuulemisen
malli-hanketta Lappeenrannan kaupungin Nuorisotoimella. Hankeen avulla me
pyrimme yhdessä teidän kanssanne saamaan lasten ja nuorten ajatukset pa-
remmin kuulluiksi päättäjille saakka.

AIKATAULUA

Hallituksen jäsenet, tulkaa luokkaan BG1 klo 8-13 seuraavanlaisesti. Jos aika ei
käy, ottakaa minuun tai Esa Sederholmiin yhteyttä. Voitte myös vaihtaa aikoja
keskenänne. Pääasia että kaikki pääsevät tulemaan.

Tämän jälkeen pääsette palaamaan suoraan takaisin tunnille/välitunnille!
Jos on kysyttävää haastattelusta, kysy ihmeessä! Vastaan mielelläni.

Terveisin, Minna Korhola
minna.korhola@student.saimia.fi
040-5328228

HAASTATTELURUNKO KESÄMÄKI

LIITE 3

1.

Miksi halusitte mukaan hallitukseen?

Keksittekö kolme asiaa, joita olette oppineet hallituksessa ollessanne? Voitte neuvotella keskenänne hieman. Miksi juuri nämä asiat ovat teille tärkeitä?

Onko jokin asia sinussa tai ympäristössäsi muuttunut hallituksessa ollessasi vai onko kaikki pysynyt ennallaan?

Uskallatko sanoa ajatuksesi ja mielipiteesi rohkeasti koulussa ja vapaa-ajalla vai jännittääkö se sinua?

Millaisiin asioihin voit itse vaikuttaa koulussa, kotona, vapaa-ajalla?

Millaisissa et voi?

Millaisiin asioihin haluaisit vaikuttaa??

Mikä on teille tärkeää tässä V-päivä tapahtumassa ja alakoulun hallituksessa?

(teema1/Nuorten kuuleminen

– Miten nyt nuorten mielestä nuoria kuullaan)

2.

Sanokaa jokin asia, missä olette omasta mielestänne hyviä?

Entä missä haastattelukaverisi on hyvä?

Onko teillä harrastuksia? Millaisia? Mikä niissä on hauskinta?

Te olette aktiivisia ja rohkeita kun olette hallituksessa ja mukana V-päivässä.

Mikä auttaa teitä? Miksi haluatte olla mukana?

Entä miten teidän mielestänne lapsia ja nuoria saa kiinnostuneemmiksi olemaan mukana tällaisissa tapahtumissa ja esim. oppilaskunnan hallituksessa?

Tuoko Sinusta tämä Nuorten kuulemisen malli koulussa lasten ja nuorten ajatukset paremmin esille vai ei?

(teema2/osallisuuden vahvistaminen

– miten nuorten osallisuutta voidaan vahvistaa)

3.

Onko teillä jotain kehittämisideoita V-päivään? Entä oppilaskunnan hallituksen toimintaan? Mite niitä voisi kehittää enemmän lasten näköisiksi?

Onko jotain, mitä aikuiset eivät ole tulleet ajatelleeksi?

Onko jotain mikä ei toiminut? jos on niin mitä?

Millainen kokemus teille jäi hallituksessa toimimisesta? Entä V-päivästä?

Lopuksi -

mitä haluaisitte kertoa seuraaville lapsille, jotka tätä tekevät seuraavassa alakoulussa? Mitä kannattaa tehdä juuri näin kun olette tehneet vai kannattaako jotain tehdä toisin?

(teema3/

– miten hanketta voisi teistä kehittää seuraavalle alakoululle ?)

Kiitos haastattelusta!

1.

Millaisissa asioissa nuoria kuullaan tänä päivänä? Millaisissa asioissa kuulemisessa on kehittämisen varaa? (esim. aika, tilat, motivointi, tiedonsaanti, rohkaisu, mielekkääksi tekeminen, kiinnostavuuden herättäminen, kuunteleminen...) Miten millaisissa asioissa voit itse vaikuttaa asioihin koulussa, kotona tai vapaa-ajalla? Millaisissa et voi vaikuttaa?

Onko ajatuksesi vaikuttamisenmahdollisuuksista muuttunut nyt talven aikana/ Millaisia muutoksia vaikuttamisen kokemuksissasi on tapahtunut nyt talven aikana? Vai onko minkäänlaisia?

Mikä sinusta on tärkeää nuorten kuulemisessa? (Esimerkiksi, osallistuminen, kuulluksi tuleminen, ryhmä? nuorten asema? nuorten mielipiteiden esille tuominen?)

Mikä on saanut Sinut mukaan oppilaskunnan hallituksen toimintaan?

(Teema1/ Nuorten kuuleminen

Miten nuoria kuullaan tänä päivänä?)

2.

Mitä sellaista sinulla on, mikä auttaa sinua ilmaisemaan ajatuksiasi ja jonka avulla koet tulevasi ymmärretyksi ja kuulluksi? Miten sitä voisi tuoda enemmän esille?

Mikä on mukavaa arjessa? (esim. vapaa-aika, perhe, ystävät, koulupäivä) Löytyisikö sieltä jotain, mikä voisi vahvistaa ja auttaa ajatusten esilletuomisessa? Miten nuoria saa kiinnostuneemmiksi vaikuttamisesta?

Tuoko Sinusta tämä Nuorten kuulemisen malli koulussa nuorten ajatukset ja kehitysideat paremmin esille vai ei?

(Teema2/ osallisuuden vahvistaminen

Miten Teistä nuorten osallisuutta voi vahvistaa?)

3.

Olette nyt olleet aktiivisesti mukana Nuorten kuulemisen malli-hankkeessa.

Miten hanketta voisi mielestäsi kehittää seuraavalle koululle?

Miten mallia voisi kehittää enemmän nuorten näköiseksi?

Mitä voisi tehdä toisin?

Onko jotain mikä ei sinusta toiminut? Miksi ei?

Onnistuiko hanke mielestäsi? Sana on vapaa ja hanke jatkuu.

Oma kokemuksesi tästä projektista? Olet ollut aktiivisesti mukana tässä. (saavutukset, oppimiskokemukset, hyödyt)

vapaata palautetta:

(Teema3/ Kehittämisehdotuksia)

Kiitos haastattelusta!